

Työpaikkaohjaajien koulutusohjelma- verkkokurssin suunnittelu ja toteuttaminen

Väisänen, Arja

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Tikkurila

Työpaikkaohjaajien koulutusohjelma - verkkokurssin suunnittelu ja toteuttaminen

Arja Väisänen

Arja Väisänen

Työpaikkaohjaajien koulutusohjelma- verkkokurssin suunnittelu ja toteuttaminen

Syksy 2010

Sivumäärä 50

Lapin Ammattiopiston oppilaitoskohtainen kauneudenhoitoalan perustutkinnon opetussuunnitelma uudistettiin Opetushallituksen vuoden 2009 voimaantulleiden tutkinnon perusteiden mukaan. Tutkinnon perusteiden uudistuksen taustalla on työelämän tulevaisuuden haasteet, joihin pyritään vastaamaan kehittämällä ammatillista koulutusta. Lapin Ammattiopiston kauneudenhoitoalan opetussuunnitelma laadittiin yhteistyössä opiskelijoiden ja Lapin alueen kauneudenhoitoalan ammattilaisten kanssa. Opetussuunnitelman uudistuksen keskeisimpiä muutoksia olivat tutkinnon jakautuminen kahteen koulutusohjelmaan sekä oppilaitoskohtaiset valinnaiset opinnot, joilla erityisesti pyritään vastaamaan alueen työelämän toiveisiin ja tarpeisiin. Kauneudenhoitoalan perustutkinnon opetussuunnitelmassa työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt ovat edelleen vahvassa asemassa. Yhä enemmän tavoitteena on ammattiosaamisen toteuttaminen työssäoppimisen yhteydessä, mikä luo omat tarpeensa työpaikkaohjaajille ja heidän koulutukselle.

Opetussuunnitelmauudistuksen ja laajentuneen ammattikunnan myötä tarve kauneudenhoitoalan työpaikkaohjaajien koulutukselle on kasvanut. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on edesauttaa Lapin Ammattiopiston kauneudenhoitoalan työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen toteutumista järjestämällä koulutusta työpaikkaohjaajille. Koulutusta suunniteltaessa huomioitiin Lapin alueen pitkät välimatkat, minkä vuoksi päädyttiin käyttämään paikkaan ja aikaan sitomatonta verkko-opetusta koulutuksen toteutuksessa.

Viitekehyksessä tutustuttiin Lapin Ammattiopiston uudistettuun opetussuunnitelmaan ja työpaikkaohjaajana toimimisen periaatteisiin, Opetushallituksen ohjeisiin työpaikkaohjaajakoulutuksen järjestämiseen sekä verkko-opetuksen erityispiirteisiin ja käytänteisiin. Koulutus rakennettiin Lapin Ammattiopistossa käytettävään Discendum Optima- oppimisympäristöön. Koulutus suunniteltiin ja toteutettiin vuoden 2010 aikana osana oppilaitoksen kauneudenhoitoalan opetuksen kehittämistä.

Asiasanat: kauneudenhoitoala, työpaikkaohjaaja, koulutus, verkko-opetus

Arja Väisänen

On-the-job-tutor training program - planning and realization of an online course

Spring 2010

Pages 50

The curriculum of the beauty care section of Lapland Vocational College was renewed according to the vocational qualifications of beauty care education implemented by the Finnish National Board of Education (FNBE) in 2009. The purpose of this renewal was to improve vocational education in order to respond to the future challenges of beauty care business. The curriculum of the beauty care section of Lapland Vocational College was made in cooperation with beauty care students and professionals in beauty care in Lapland's area. The renewal of the curriculum focused on the division of the programme to two individual degree programmes. The renewal included also the college-specific optional studies of Lapland Vocational College meant to answer the needs of beauty care business in Lapland. On-the-job-training and proficiency exam continue to play an important role in the curriculum. The purpose is to increase vocational skills training during on-the-job-training, which creates needs for the on-the-job-training tutors and their education.

The renewal of the curriculum and the increased amount of professionals in beauty care field in Lapland has increased the need for training of on-the-job-tutors. The purpose of this thesis is to organize training for the on-the-job-tutors to support realization of proficiency exams and on-the-job learning in the beauty care section of Lapland Vocational College. The training was organized on the Internet due to long distances in Lapland.

The theoretical part of the thesis studies first the new curriculum of the beauty section Lapland Vocational College and the principles of tutoring on-the-job-students, instructions of the Finnish National Board of Education for organizing the training program as well as special features and practice in online-teaching. The training-program was built in Discendum Optima-online environment. The training was planned and realized during the year 2010 as part of the developing the education of the beauty care's section in Lapland Vocation College.

Keywords: beauty care, on-the-job tutor, education, online teaching

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Kauneudenhoitoalan ammatillinen koulutus	7
2.1	Lapin Ammattiopiston kauneudenhoitoalan perustutkinnon opetussuunnitelma	8
2.2	Ammattiosaamisen näytöt	11
2.3	Työssäoppiminen	12
3	Työpaikkaohjaajana toimiminen	14
3.1	Ohjaajan tehtävät ja velvollisuudet	14
3.2	Perehdyttäminen	15
3.3	Ohjaaminen ja opettaminen	16
3.4	Motivointi.....	17
3.5	Vuorovaikutus.....	18
3.6	Arviointi.....	19
3.7	Lapin alueen työpaikkaohjaajien tilanne ja tarve	19
4	Koulutus verkossa	20
4.1	Verkko-opetuksen erityispiirteet	22
4.2	Verkko-opetuksen toimialueet	23
4.3	Verkko-opetuksen käytänteitä	24
4.3.1	Ohjeita sisällön rakentamiseen	25
4.3.2	Käytänteitä materiaalin tuottamiseen	25
4.4	Lapin Ammattiopiston koulutus verkossa	27
5	Työpaikkaohjaajien koulutusohjelma- verkkokurssi	28
5.1	Verkkokurssin suunnittelu	29
5.1.1	Kohderyhmä	30
5.1.2	Sisältö.....	30
5.1.3	Valitut objektit.....	31
5.2	Verkkokurssin kokoaminen	32
5.2.1	Verkkokurssin työtilan avaaminen	32
5.2.2	Sivun luominen Optimaan	33
5.2.3	Verkkokurssin aloitus.....	33
5.2.4	Verkkokurssin teemat ja tehtävät	34
5.3	Kurssin toteutus	38
6	Pohdinta	40
	Lähteet	41
	Liitteet.....	43

1 Johdanto

Opinnäytetyöni käsittelee Lapin Ammattiopiston työpaikkaohjaajien koulutusohjelman verkkokurssin suunnittelua ja toteuttamista. Työssäni Lapin Ammattiopiston kauneudenhoitoalan opettajana olen tutustunut oppilaitoksen uudistettuun opetussuunnitelmaan toteuttaessani kauneudenhoitoalan ammatillista koulutusta. Opinnäytetyötyöni esittelee Lapin Ammattiopiston vuonna 2010 vahvistetun opetussuunnitelman sisällön mukaan lukien niin ihon perushoidotkin kuin oppilaitoskohtaiset ammatilliset valinnaiset, joissa on pyritty huomioimaan Lapin alueen ainutlaatuisuus.

Opetussuunnitelman uudistuksen myötä tarkoituksena on yhä lisääntyvässä määrin toteuttaa opetussuunnitelman mukaisia ammattiosaamisen näyttöjä työelämän todellisissa ympäristöissä ja tilanteissa. Opetussuunnitelmamuutos toi mukanaan kokonaan uuden koulutusohjelma ja uusia opintokokonaisuuksia. Kouluttamalla työpaikkaohjaajia pystytään toteuttamaan työssäoppimista laadukkaasti samalla kehittäen ammatillista koulutusta. Lapin alueen kauneudenhoitoalueella matkailun vaikutus myös kauneudenhoitoalaan on vahvaa. Suhtautuminen työssäoppimiseen on myönteinen ja oppilaitos on pyrkinytkin huomioimaan työssäoppimista suunnitellessaan työelämän toiveet työssäoppimisen ajoittamisesta sesonkeihin ja alakohtaisen erityisosaamisen lisääminen. Lapin Ammattiopisto toteutetaan parhaillaan luontaishoidon koulutuksen pilottikoulutusta, jossa pyritään hyödyntämään Lapin alueen ainutlaatuisuutta.

Ennen työpaikkaohjaajien koulutusohjelma- verkkokurssin toteutusta perehdyin työpaikkaohjaajana toimimiseen periaatteisiin ja hyviin käytänteisiin. Opinnäytetyö kertookin työpaikkaohjaajien roolista, työtehtävistä ja velvollisuuksista. Koulutusmuotoa mietittäessä, päädyttiin verkko-opetukseen, työelämän toiveiden mukaisesti. Välimatkat ovat pitkiä ja matkailun sesonkiajat pitävät kauneudenhoitoalalla toimivat ammatillaiset kiireisinä varhaisesta syksystä pitkälle kevääseen. Koulutuksen mahdollistamiseksi tämä työpaikkaohjaajien koulutusohjelma- verkkokurssi suunnitellaan kokonaan verkko-opetuksen muotoon.

Kurssin ollessa verkko-koulutusta, ennen toteutusta tutustuin myös verkkopedagogiikkaan, sen erityispiirteisiin ja vaikutukseen koulutusta suunniteltaessa. Opinnäytetyöni kertoo teoreettisen tiedon lisäksi verkkokurssin käytännön suunnittelusta ja toteutuksesta ja myös koulutukselle suunnitellusta tulevaisuudesta.

2 Kauneudenhoitoalan ammatillinen koulutus

Kauneudenhoitoalan koulutusta on tarjottu Suomessa vuosikymmenien ajan. Alan kehitykseen vaikutti jo 1900-luvun alussa Margit Grönroos, jonka toiminnan myötä syntyi kosmetologin ammattinimike ja työnkuva. Grönroos oli myös perustamassa Suomen Kosmetologien yhdistystä vuonna 1938. Margit Grönroosin luotsaama yksityinen koulu siirtyi yhdistyksen alaisuuteen vuonna 1959, jolloin siitä tuli myös virallinen ammattioppilaitos ja se sai nimekseen Suomen Kosmetologien Yhdistyksen Opisto. (Nuotio 1998, 8-10.)

Kauneudenhoitoalan ammatillinen koulutus tarjoaa opetusta perustutkintojen, erikoisammattitutkintojen sekä ammattikorkeakoulututkintojen muodossa. Perustutkintojen koulutusta tarjotaan eri ammattiopistoissa ja yksityisissä oppilaitoksissa läpi Suomen. Kauneudenhoitoalan erikoisammattitutkintoa tarjoaa tällä hetkellä Suomen Kosmetologikoulu Helsingissä. Ammattikorkeakoulujen tarjoamaa kauneudenhoitoalan koulutusohjelmaa on Vantaalla, Turussa ja Vaasassa.

Kauneudenhoitoalan perustutkinnon tavoitteena on tuottaa laaja-alaisia kauneudenhoitoalan ammattilaisia, jotka hallitsevat ihonhoidon, ihonhoidon ohjauksen ja neuvonnan, hieronnan ja ehostuksen sekä pystyvät myymään ja markkinoimaan omaa osaamistaan. Toiminnan taustalla on vahva teoreettinen tietämys ammatin eri osa-alueista mukaan lukien anatomiasta, fysiologiasta, raaka-aineista ja aseptiikasta. Kauneudenhoitoalan ammattilaisen täytyy myös olla tietoinen oman toiminnan fysiologisista vaikutuksista ja tuntee kuluttajansuojalaki. Häneltä edellytetään myös aktiivista itsensä kehittämistä ja sosiaalisia taitoja. Kauneudenhoitoalan ammattilainen toimii usein monialaisessa yhteistyössä mm. parturi-kampaajien, hierojien, terveydenhuollon ja kaupan alan ammattilaisten kanssa. (Opetushallitus 2009. 8-9.)

Kauneudenhoitoalan työelämän vaatimukset ovat monipuolistuneet viime vuosien aikana, kauneushoitoloissa toimivat ammattilaiset erikoistuvat niin kylpylähoitoihin, eri karvanpoistoihin, ehostukseen, ripsipidennyksiin kuin rakennekynsiinkin ja kynsikoristeluihin. Talouden ollessa laskusuuntainen, itsensä hoitaminen ja oma hyvinvointi ovat korostuneet. Tämä on saanut myös asiakkaat laatutietoisiksi ja osaamaan vaatia kattavia ja monipuolisia hoitokokonaisuuksia, eli rahoilleen vastinetta. Pelkät perusihonhoidot eivät välttämättä riitä markkinoilla, vaan pitää olla laaja-alaista osaamista ja taitoa myydä omaa palveluaan ja tuotteitaan.

Lapin Ammattiopistossa monialaisuuteen on vastattu räätälöimällä oppilaitoskohtainen ja ryhmäkohtainen kaksoistutkinto hius- ja kauneusalalle. Tässä aikuisille suunnatussa koulutuksessa oppilas hankkii näyttötutkinnon kautta ammattitaidon niin parturi-kampaajan kuin kosmetologinkin työhön. Lisäksi Lapin Ammattiopistossa on tarjolla nuorisopuolen koulutusta

sekä hius- että kauneudenhoitoalalla. Kauneudenhoitoalan koulutusta on ollut tarjolla 1960-luvulta lähtien, hiusalan koulutusta 1980-luvulta. Vuodesta 2005 lähtien nuorisopuolen ryhmä on aloittanut kummallakin alalla vuosittain. Tällä on pyritty vastaamaan alueelliseen tarpeeseen ja oppilaitoksesta valmistuvien hius- ja kauneudenhoitoalan ammattilaisten työllistymisprosentti on ollut hyvä. Lapin alueen matkailua kehitetään jatkuvasti ja matkailun kehittyminen on laajentanut myös hyvinvointialojen markkinoita. Lapin Ammattiopisto pyrkii koulutuksellaan vastaamaan etenkin kehittyvän matkailuelämän kysyntään mm. tarjoamalla alueellisesti hyödyllisiä valinnaisia ja lisäkoulutusta.

Kauneudenhoitoalalla toimivan henkilön toimintaympäristö on kuvattu myös opetushallituksen kauneudenhoitoalan perustutkinnon tutkinnon perusteissa. Kauneudenhoitoalan perustutkintoa opiskeleva henkilö voi suuntautua joko kosmetologin koulutusohjelmaan tai kosmetiikkaneuvojan koulutusohjelmaan. Hän voi toimia työntekijänä, itsenäisenä ammatinharjoittajana, alan neuvonta- ja myyntitehtävissä tai muissa asiakaspalvelutehtävissä riippuen suuntautumisvaihtoehdoistaan ja ammatillisista valinnoista. (Opetushallitus. 2009. 8-9)

2.1 Lapin Ammattiopiston kauneudenhoitoalan perustutkinnon opetussuunnitelma

Kauneudenhoitoalan ammatillisen perustutkinnon perusteet uudistettiin vuonna 2009 opetushallituksen määräyksellä 26/011/2009. Uudistettujen tutkinnon perusteiden mukaan uudistettiin myös Lapin Ammattiopiston kauneudenhoitoalan perustutkinnon opetussuunnitelma. Opetusministeriön vuoden 2008 päätöksellä (drno 2/502/2008) on asetettu tavoitteita ja painopisteitä ammatilliseen koulutukseen. Uudistamalla ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmia pyritään varmistamaan koulutuksen ajantasaisuus ja laadukkuus sekä sen vastaavuus työelämän nykyhetken tarpeisiin ja tulevaisuuden haasteisiin. Työelämän kehittyessä täytyy myös ammatillisen koulutuksen pysyä ajassa mukana ja kouluttaa tulevaisuuden ammattilaisia. Opetussuunnitelma uudistuksen yhteydessä tarkastelun alla olivat tutkinnon perusteiden rakenne ja tutkinnon osien muodostuminen sekä ammattitaitovaatimukset ja lisäksi tarkasteltiin arviointia, arvioinnin kohteita ja kriteerejä (Kärki 2008).

Jo tutkinnon perusteiden päivittämisvaiheessa työelämän merkitys on ollut tärkeä, sillä uudistustyötä on tehty tiiviissä yhteistyössä työelämän kanssa. Yhteistyöllä työelämän kanssa koulutus saadaan vastaamaan sisällöltään ja rakenteeltaan työelämän tulevaisuuden toiveita ja työelämän kohtaamia tulevaisuuden haasteita. (Kärki 2008.) Kauneudenhoitoalan perustutkinnon koulutusohjelmien eriyttäminen kahdeksi erilliseksi koulutusohjelmaksi, lähti työelämän tarpeista saada tuotemyyntiin keskittyvää osaamista alalle. Opetussuunnitelmien uudistusten myötä mahdollistui myös yli 120 opintoviikon suorittaminen, mikä mahdollistaa entistä kattavammat opinnot halukkaille. Edelleen uusissakin opetussuunnitelmissa tärkeänä nähdään

osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ja näin ollen päällekkäisten opintojen poistuminen.

Lapin Ammattiopiston kauneudenhoitoalan perustutkinnon oppilaitoskohtaisen opetussuunnitelman työstämisessä on ollut alusta lähtien vahvasti mukana työelämäyhteistyö. Koulutus jäsentyy ennakoimalla koulutustarpeita, markkinoimalla, opiskelijavalinnoilla, suunnittelella ja rakentamalla oppimisympäristöt laadukkaiksi ja kehitystyöllä. Koulutusta suunnitellaan, kehitellään ja arvioidaan yhdessä Lapin alueen työelämän kanssa. Oppilaitoksen toimintaa ohjaaviin periaatteisiin kuuluu myös verkostoituminen työelämän lisäksi koulutusviranomaisten, Lapin Ammattiopiston eri toimialojen ja alueella toimivien muiden ammatillisten sekä lukiokoulutuksen järjestäjien kanssa. Yhteistyö oppilaitoksen ja työyhteisöjen välillä sisältää työssäoppimiseen liittyviä järjestelyjä ja yhteistoimintaa työelämälähtöisissä projekteissa, työryhmissä ja kehittämishankkeissa. (Lapin Ammattiopisto 2010a, 5.) Opetussuunnitelman luonnosta on esitelty työelämästä, opettajista ja oppilaista koostuvassa hyvinvointi- ja oaksessa ja sitä on muokattu eri tahojen yhteistyöllä. Opetussuunnitelman työstämisvaiheessa on myös kuultu hius- ja kauneudenhoitoalan työelämäjaostoa, johon kuuluu opettajia ja työelämän edustajia Rovaniemen ja Itä-Lapin alueelta. Lapin Ammattiopiston kauneudenhoitoalan perustutkinnon opetussuunnitelma on vahvistettu 20.1.2010. Kauneudenhoitoalan perustutkinnon opetussuunnitelman suurin muutos tapahtui eriytyvillä koulutusohjelmilla. Kauneudenhoitoalan koulutusohjelmat ovat opetussuunnitelmamuutoksen jälkeen Lapin Ammattiopistossa ihon erikoishoitoihin keskittyvä kosmetologin koulutusohjelma ja tuotetietouteen ja myyntiin erikoistuva kosmetiikkaneuvojan koulutusohjelma. Lapin Ammattiopisto tarjoaa ainoana oppilaitoksena Lapin läänissä kosmetiikkaneuvojan koulutusta, sillä alueellisesti lähin Kemissä sijaitseva Lappia ei järjestä kosmetiikkaneuvojan koulutusta.

Lapin Ammattiopiston kauneudenhoitoalan perustutkinnon opetussuunnitelma sekä kosmetologin koulutusohjelma että kosmetiikkaneuvojan koulutusohjelma on laajuudeltaan 120 opintoviikkoa. Tutkinnon koostuminen on nähtävissä seuraavalla sivulla olevasta taulukosta 1. Tutkinto koostuu 90 opintoviikosta ammatillisia opintoja, 20 opintoviikosta ammattitaitoa täydentävistä opinnoista sekä 10 opintoviikosta vapaasti valittavia. Lapin Ammattiopiston kauneudenhoitoalan opetussuunnitelman mukaisesti opinnot sijoittuvat kolmelle vuodelle alkaen molemmille koulutusohjelmille yhteisestä 30 ov:n ihon hoidon opintokokonaisuudesta. Lisäksi ensimmäinen vuosi sisältää työssäoppimista, yritystoimintaa ja ihonhoidon ohjausta. Toisena vuonna ovat koulutusohjelmaopinnot, jotka ovat laajuudeltaan 20 opintoviikkoa. Kosmetologeilla nämä opinnot sisältävät täydentävät ihonhoidot ja kosmetiikkaneuvojilla 20 ov:n laajuisen kauneudenhoito- ja tuoteneuvonnan opintokokonaisuuden. Lisäksi toisen vuoden opetukseen kuuluu ehostus, yritystoiminta, ihonhoidon ohjausta ja työssäoppimista. Kolmantena vuonna suoritetaan valinnaiset tutkinnon osat sekä vapaasti valittavat, myös kolman-

teen vuoteen kuuluu työssäoppimista. Yhteensä kauneudenhoitoalan perustutkintoon kuuluu työssäoppimista 20 opintoviikkoa.

Taulukko 1. Lapin Ammattiopiston kauneudenhoitoalan perustutkinnon koostuminen. (Lapin Ammattiopisto 2010a.)

Kauneudenhoitoalan perustutkinto	
AMMATILLISET OPINNOT (90 ov)	
Pakolliset tutkinnon osat (75 ov)	
1. Kaikille pakolliset tutkinnon osat	
1.1. Ihon hoito, 30 ov	
1.2. Ihonhoidon ohjaus, 10 ov	
1.3. Ehostus, 5 ov	
1.4. Kauneudenhoitoalan yrittäjyys ja yritystoiminta, 10 ov	
2. Kosmetologin koulutusohjelma, kosmetologi	3. Kauneudenhoidon ja tuoteneuvonnan koulutusohjelma, kosmetiikkaneuvoja
2.1. Täydentävät ihon hoidot, 20 ov	3.1. Kauneudenhoito- ja tuoteneuvonta, 20 ov
Valinnaiset tutkinnon osat (valittava 15 ov)	
4. Kaikille valinnaiset tutkinnon osat	
4.1. Kosmetologina toimiminen terveydenhuollon toimintaympäristössä, 10 ov	
4.2. Kylpylähoidot, 10 ov	
4.3. Erikoisehostus, 10 ov	
4.4. Intialainen päinhieronta, 5 ov	
4.5. Jalkapohjan vyöhyketerapia, 5 ov	
Muut valinnaiset tutkinnon osat (valittava 0 - 10 ov)	
5.1. Yrittäjyys, 10 ov	
5.2. Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 2 ov	
AMMATITAITOJA TÄYDENTÄVÄT TUTKINNON OSAT (20 ov)	
Pakolliset tutkinnon osat (16 ov)	
1.1. Äidinkieli (4 ov)	1.6. Fysiikka ja kemia (2 ov)
1.2. Toinen kotimainen kieli, ruotsi (1 ov)	1.7. Yhteiskunta-, yritys- ja työelämäntieto (1 ov)
1.3. Toinen kotimainen kieli, suomi (1 ov)	1.8. Liikunta (1 ov)
1.4. Vieras kieli, englanti (2 ov)	1.9. Terveystieto (1 ov)
1.5. Matematiikka (3 ov)	1.10. Taide ja kulttuuri (1 ov)
Valinnaiset tutkinnon osat (4 ov)	
2. Ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien valinnaiset lisäosat	
2.1. Ympäristötieto (0-4 ov)	2.4. Kulttuurien tuntemus (0-4 ov)
2.2. Tieto- ja viestintätekniikka (0-4 ov)	2.5. Psykologia (0-4 ov)
2.3. Etiikka (0-4 ov)	2.6. Yritystoiminta (0-4 ov)
VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT (10 ov)	
Tutkintokohtaiset vapaasti valittavat	
1.1. Diatermia, 5 ov	
1.2. Mikrokamera ja Rene Furterer hoidot, 5 ov	
1.3. Tutortoiminta, 2 ov	

Valinnaisissa tutkinnon osissa on pyritty huomioimaan alueelliset erityispiirteet ja tarpeet, jotta oppilaitoksesta valmistuvat ammattilaiset voisivat vastata taidoillaan alueen työelämän tarpeisiin. Lapin Ammattiopiston hius- ja kauneudenhoitoala, jalkahoitajat, hierojat sekä ammattikorkeakoulun fysioterapeutit saivat uusitut hyvän olon oppimisympäristön tilat vuonna 2007. Tällöin oppimisympäristöön saneerattiin myös kylpyläosasto, joka on erityisesti suunniteltu kylpylähoitoihin. Tällöin oli jo vireillä ESR-hanke, jossa kehitellään luontaishoidon koulutusta. Koulutuksen pilottiryhmä aloitti opinnot vuonna 2009. Tämän hankkeen yhteydessä ja yhteistyössä työelämän kanssa pyritään hyödyntämään lapin alueen ainutlaatuisuutta

niin raaka-aineissa kuin hoidollisissa kokonaisuuksissakin. Opetussuunnitelma uudistusten myötä, kauneudenhoitoalan opetussuunnitelman opiskelijat voivat halutessaan hankkia lisäosaamista mm. edellä mainitusta luontaishoidon koulutuksista. Koulutusten ollessa suunniteltuja ja räätälöityjä nimenomaan Lapin alueen yrittäjien avulla, koulutuksella vastataan juuri alueellisiin tarpeisiin. Luontaishoidon koulutuksen sisältämät yksilölliset hoitokokonaisuudet, itse tehdyt hoito-tuotteet lapin luonnon raaka-aineista ja kaikkien aistien huomioiminen, on ainutlaatuisista osaamista ainutlaatuisilla ja puhtailla raaka-aineilla. Hankkeen päätyttyä koulutuksesta on tarkoitus muodostaa ammattitutkinto ja näin ollen myös sen osioita voisi suorittaa vapaasti valittavissa opinnoissa.

Kauneudenhoitoalan perustutkinnosta valmistuva opiskelija saa tutkintotodistuksen sekä näyttötodistuksen. Opetushallituksen tutkinnon perusteiden mukaan arvioinnin kohteena tulee painottua osaaminen eikä oppimisprosessi. Arvioinnin painottuessa osaamiseen, myös opintokokonaisuuksien arviointina olevien ammattiosaamisen näyttöjen merkitys korostuu. Yhdessä työssäoppimisen kanssa ammattiosaamisen näytöt ovat keskeisessä roolissa hankittaessa kauneudenhoitoalan perustutkinnon ammattitaitoa. Sekä työssäoppiminen että ammattiosaamisen näytöt toteutetaan yhteistyössä kauneudenhoitoalan eri työyhteisöjen kanssa ja ne perustuvat kirjallisiin sopimuksiin, opetussuunnitelmaan ja tutkinnon perusteisiin.

2.2 Ammattiosaamisen näytöt

Kauneudenhoitoalan perustutkinnon opintokokonaisuuksien arvioinnit koostuvat ammattiosaamisen näytöistä ja muusta osaamisen arvioinnista eli käytännön- ja teoriakokeista. Ammattiosaamisen näyttö on arviointimenetelmä, jonka avulla opiskelija osoittaa saavuttamansa osaamisen. Osaaminen arvioidaan ammatillisten opintojen tavoitteissa määritellyn ja työelämän edellyttämän ammattitaidon luomien kriteerien mukaan. Ammattiosaamisen näytöt ovat käytännön työtehtäviä tutkinnon osien keskeisimmistä osaamisista. Muu arviointi tukee näyttöjen arviointia ja näin ollen varmistaa luotettavan, monipuolisen ja riittävän arvioinnin. (Lapin Ammattiopisto 2009a.)

Ammattiosaamisen näytöt koskevat syksyllä 2006 tai sen jälkeen opintonsa aloittaneita opiskelijoita. Ammattiosaamisen näytöt ovat luotu työelämän toiveiden mukaan. Tavoitteena on ollut saada aikaisemmin arvioinnin apuvälineenä olleet opinnoista tehtävät työkokeet lähemmäs työelämää, sen todellisia tilanteita ja toimintaympäristöä. Työelämän edustaja toimii myös arvioijana yhdessä opettajan kanssa, joten arvioinnin oikeellisuus ja ajantasaisuus varmistuu, myös opiskelija osallistuu näytön arviointiin itsearviointilla. Jokaisesta kauneudenhoitoalan perustutkinnon opetussuunnitelman ammatillisesta opintokokonaisuudesta arviointina on ammattiosaamisen näyttö. Näyttöjen arvioinnin kohteet ja kriteerit ovat Lapin Ammat-

tiopiston kauneudenhoitoalan perustutkinnon opetussuunnitelmassa suoraan Opetushallituksen tutkinnon perusteista.

Kauneudenhoitoalan perustutkinnon ammattiosaamisen näytöt ovat pakollisten tutkinnon osien mukaisesti ihon hoidon, ihon hoidon ohjauksen, ehostuksen, kauneudenhoitoalan yrittäjyyden ja yritystoiminnan sekä koulutusohjelman mukaisesti joko täydentävien ihon hoitojen tai kauneudenhoito- ja tuoteneuvonnan näytöt. Perustutkintoon sisältyy myös valinnaisten tutkinnon osien mukaan näyttö. Valinnaisia tutkinnon osia ovat kosmetologina toimiminen terveydenhuollon toimintaympäristössä, kylpylähoidot, erikoisehostus, intialainen päinhieronta, jalkapohjan vyöhyketerapia, yrittäjyys ja työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen. Ammatitaitoa täydentävistä tutkinnon osista ja vapaasti valittavista ei ole ammattiosaamisen näyttöjä. (Lapin Ammattiopisto 2010a.)

Ihon hoidon näytön työtehtävä on kasvohoito. Ehostuksen työtehtävään kuuluu ehostuksen lisäksi kulmien muotoilu, ripsien ja kulmien värjäys ja portfolio eri ehostuksista. Kauneudenhoitoalan yrittäjyyden ja yritystoiminnan näyttö on oman osaamisensa markkinoiminen ja kannattava työtoiminta työssäoppimisjakson aikana, näyttö sisältää kirjallisen osion. Ihon täydentävien hoitojen näyttö koostuu kahdesta osanäytöstä, joista ensimmäinen on kasvojen ihon täydentävä hoito ja toinen on ihokarvojen poisto. Kauneudenhoito- ja tuoteneuvonnan näyttö on myynti- ja ohjaustoiminta kirjallisine osioineen kosmetiikka- tai kauneudenhoitoalan työympäristössä. Valinnaisten tutkinnon osien näyttöjen työtehtävät ovat opintokokonaisuuksien mukaan kylpylähoidoissa joko kylpylähoito tai aromahieronta, erikoisehostuksessa erikoisehostus, rakennekynsien teko ja portfolio, intialaisen päinhieronnan opintokokonaisuudessa intialainen päinhieronta, jalkapohjan vyöhyketerapiassa vyöhyketerapia. Opintokokonaisuudessa ”kosmetologina toimiminen terveydenhuollon toimintaympäristössä” näyttö on hoidollinen kokonaisuus, joka sisältää lymfahieronnan tai alipainehieronnan. Valinnainen yrittäjyys opintokokonaisuuden näyttö on kirjallinen liiketoimintasuunnitelma. Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen opintokokonaisuudesta on näyttö, joka sisältää työtoimintaa ja kirjallisen osion. (Lapin Ammattiopisto 2010a.)

2.3 Työssäoppiminen

Ammatilliseen koulutukseen liittyvää työssäoppimista säätelee lait ja määräykset, kuten laki nuorista työntekijöistä 998/1993, työturvallisuuslaki 738/2002 ja valtioneuvoston asetus nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä 475/2002. Työssäoppiminen on opetussuunnitelman mukaista ennalta suunniteltua, tavoitteellista, ohjattua ja arvioitua käytännön työtoimintaa työpaikoilla. Työssäoppimisen tavoitteita on parantaa koulutuksen laatua ja työelämävastavuutta, edistää opiskelijoiden työllistymistä ja lisätä heidän ammatillista osaamista. (Lapin Ammattiopisto 2009b.) Työssäoppimisen sisältö määräytyy opintojen ajo-

tuksen mukaan opetussuunnitelman mukaisesti. Työssäoppimisen voi myös suorittaa ulkomail-
la.

Lapin Ammattiopistossa osa työssäoppimisesta tapahtuu laatu, tasapuolisuus ja alueelliset erityispiirteet huomioiden yrityksissä ja oppilaitoksen kauneushoitolassa. Kauneushoitoalan perustutkinnon koulutukseen kuuluu yhteensä 20 opintoviikkoa työssäoppimista. Tämä ajoit-
tuu läpi kolmen vuoden opintojen. Työelämässä suoritettavasta työssäoppimisesta 3 opinto-
viikkoa sijoittuu opintojen 2. vuodelle ja 7 opintoviikkoa 3. vuodelle. Oppilaitoksen kauneus-
hoitolassa tapahtuva asiakaspalvelu sijoittuu kaikille 3 opintovuodelle. Oppilaitoksen asiakas-
palvelu on alueellisesti erittäin suosittua ja työtehtäviltään monipuolista ja vaihtelevaa.

Lapin Ammattiopiston kauneushoitoalan peruskoulutuksen opiskelijat ovat työssäoppimassa vuosittain yhteensä 10 viikkoa. Työssäoppimisjaksot on rytmitetty paikallisen työelämän toi-
veiden mukaan ennen joulua sekä keväälle. Lapin alueella työssäoppimispaikkojen rakenne on
muuttunut viime vuosien aikana isompien kauneushoitokeskusten ja myymälöiden tultua
markkinoille sekä matkailun kehittymisen myötä. Hiihtokeskukset kuten Levi, Ylläs ja Ruka
ovat laajentaneet hyvinvointipalveluitaan ja etenkin sesonki-aikoina työssäoppiminen on hyvin
suosittua alueen yritysten keskuudessa. Työssäoppimispaikkoja on suhteellisen hyvin tarjolla,
kun otetaan huomioon koko Lapin lääni. Aikaisempien yhden naisen kauneushoitoloiden lisäksi
on tullut monialaisia kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin keskittyviä hoitoloita. Työssäoppimisen
käytännönjärjestelyt ovat myös helpottuneet laajentuneiden yritysten myötä, sillä helpompi
on ottaa opiskelijoita yritykseen, kun on puitteita niin henkilökunnan kuin tilojenkin suhteen.

Oppilaitokset järjestävät työssäoppimisen ohjaajille koulutusta. Koulutuksen tavoitteena,
ohjaajana toimimisen lisäksi, on luoda toimivat ja pysyvät suhteet työpaikkoihin. Tavoitteena
on myös työelämän ja oppilaitoksen yhteistyö koulutuksen kehittämisessä. Koulutuksessa pe-
rehtytään oppilaitoskohtaisiin opetussuunnitelmiin, ammattiosaamisen näyttöihin, työssäop-
pimisen sopimukseen ja sisältöön sekä ohjaajana toimimisen periaatteisiin. Työpaikkaohjaajien
koulutuksella kehitetään työssäoppimisen ohjauksen laatua ja näin ollen myös työssäoppimi-
sen laatua.

Oppilaitos neuvottelee työssäoppimisesta ja ammattiosaamisen näytöistä työpaikkojen edusta-
jien kanssa. Neuvotteluissa varmistetaan asianmukainen toimintaympäristö, riittävä työtoi-
minta ja ammattitaitoinen henkilöstö. Toimintaympäristön vaatimukset määräytyvät opinto-
jen ajoittumisen ja opetussuunnitelman mukaisesti. Oppilaitoksen edustaja varmistaa työssä-
oppimispaikan soveltuvuuden. Oppilaitos solmii työpaikan kanssa kirjallisen sopimuksen työs-
sääppimisistä ja ammattiosaamisen näytöistä. Ennen työssäoppimista opiskelijakohtaisesti
laaditaan myös henkilökohtainen työssäoppimis- ja näyttösuunnitelma. Työssäoppiminen
suunnitellaan siten, että opiskelija pääsee kertaamaan aikaisemmin oppimaansa ja oppii uusia

ammattitaitoja. Työssäoppimista arvioidaan ja ohjataan rakentavassa hengessä koko työssäoppimisjakson ajan ja työssäoppimisen päätyttyä arviointikeskusteluun osallistuvat opettaja, opiskelija ja työpaikkaohjaaja. Arvioinnin ja ohjauksen tavoitteena on edistää opiskelijan oppimista ja kehittymistä ammattitaidoissaan. (Lapin Ammattiopisto 2009b, 8-10.)

Työssäoppimista ohjaava opettaja perehdyttää työpaikkaohjaajan ammattiosaamisen näyttöjen työtehtäviin, näyttöjen arviointiin, lomakkeisiin ja toteutukseen. Laadittaessa opiskelija-kohtaista suunnitelmaa työssäoppimisjaksolle, suunnitellaan myös toteutettavia ammattiosaamisen näyttöjä. Ennen näyttöjen toteuttamista opiskelija laatii kirjallisen näyttösuunnitelman. Ammattiosaamisen näyttöjä arvioi työpaikkaohjaaja, joka on hyväksytty näyttöjaoksessa näytön arvioijaksi. Ammattiosaamisen näyttöjen työprosessien aikana työpaikkaohjaaja havainnoi opiskelijan toimintaa ja kirjaa huomionsa ylös, lisäksi työpaikkaohjaaja voi esittää tarkentavia kysymyksiä opiskelijan toiminnasta. Ammattiosaamisen näyttöjen arviointi tapahtuu työpaikkaohjaajan huomioiden ja opiskelijan itsearvioinnin perusteella arviointikeskustelussa, jossa kaikki kolme tahoja ovat läsnä. Opettajan rooli arviointikeskustelussa on huolehtia arvioinnin täyttävien kaikkien vaatimukseksi asetetut kriteerit ja kohdat. Lopullisesta arvioinnista päättävät työpaikkaohjaaja ja opettaja arviointiasteikolla T1- K3. (Lapin Ammattiopisto 2009b, 11-13.)

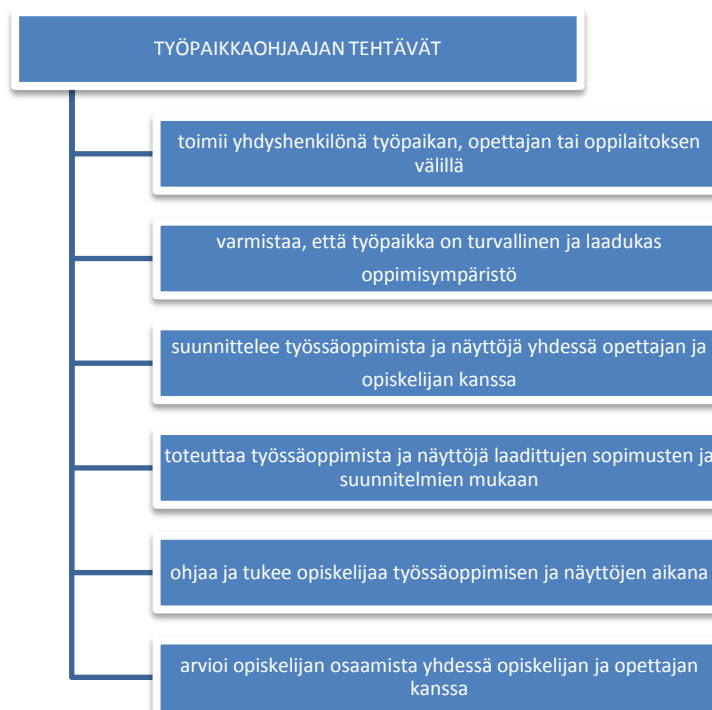
3 Työpaikkaohjaajana toimiminen

Työpaikkaohjaajana kosmetologi- tai kosmetiikkaneuvoja-opiskelijalle voi toimia kauneudenhoitoalan perustutkinnon omaava henkilö. Hän voi olla itsenäinen yrittäjä, työantaja tai työn tekijä. Toimintaympäristönä voi olla kauneudenhoitoala, terveydenhoidon toimintaympäristö tai kaupan ala. Työpaikkaohjaajalta edellytetään halua tukea opiskelijoita oppimisessa ja kehittämisessä. Ohjaajan merkitys opiskelijan ammatillisessa kasvussa on tärkeä, työssäoppiminen on usein opiskelijan ensikosketus työelämään alalla. Työpaikkaohjaajia tarvitaan ohjaamaan ja opettamaan, sekä antamaan palautetta, arvioimaan ja opettamaan itsekritiikkiä. Merkittävää on myös työpaikkaohjaajan yhteistyö oppilaitoksen kanssa. Tämän yhteistyön avulla voidaan ammatillista koulutusta kehittää lähemmäs työelämän tarpeita.

3.1 Ohjaajan tehtävät ja velvollisuudet

Työssäoppimispaikassa opiskelijalle nimetään henkilökohtainen työpaikkaohjaaja, jonka tehtävänä on perehdyttää, ohjata, tukea ja arvioida opiskelijaa työssäoppimisen aikana. Opetushallitus on määritellyt työpaikkaohjaajan tehtäviä alla olevan taulukon 2. mukaisesti. Työpaikkaohjaaja on yhdyshenkilönä, vastuuhenkilönä ja ohjaa työssäoppimisen toteuttamista ja sujuvuutta yrityksessä.

Taulukko 2. Työpaikkaohjaajan tehtävät. (Opetushallitus 2004, 5.)

Ennen työssäoppimista laadittaessa henkilökohtaista työssäoppimis- ja näyttösuunnitelmaa, opettaja, työpaikkaohjaaja ja opiskelija määrittävät yhdessä työssäoppimisen tavoitteet ja työtehtävien sisällön sekä varmistavat työturvallisuuteen liittyvät asiat. Työturvallisuudessa tulee huomioida laki nuorista työntekijöistä, työturvallisuuslaki ja valtioneuvoston asetus nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä. Keskeisintä on olla tietoinen työturvallisuuteen vaikuttavista tekijöistä ja ennaltaehkäistä riskejä omalla toiminnallaan. (Lapin Ammattiopisto 2009b, 19-21.) Laissa ammatillisesta koulutuksesta (§28) määrätään opiskelijan oikeus turvalliseen työympäristöön myös työssäoppimisen aikana (Finlex 1998). Myös työturvallisuuslakia sovelletaan 45§:n mukaan työssäoppimisen ajalle. Työssäoppijakin täytyy perehdyttää työturvallisuutta koskeviin ohjeisiin. (Finlex 2002.) Työsuojeluvastuu koskee koulutuksen järjestäjiä, oppilaitoksia ja niiden henkilökuntaa, työssäoppimispaikkoja, työpaikkaohjaajia ja työssäoppimispaikkojen henkilökuntaa sekä työssäoppijoita.

3.2 Perehdyttäminen

Työpaikkaohjaajan ensimmäisiä velvollisuuksia on perehdyttäminen. Hyvä perehdyttäminen vaikuttaa myös opiskelijan saamaan ensivaikutelmaan ja auttaa opiskelijaa rakentamaan myönteisen mielikuvan työpaikasta. Perehdyttäminen on myös tärkeää, jotta opiskelija voisi toimia tasavertaisena työyhteisön jäsenenä. Perehdyttämiseen kuuluu työpaikan sääntöjen,

tilojen, henkilökunnan ja toimintatapojen esittely, huomioiden myös työturvallisuus. Työturvallisuuteen perehdyttäessä on syytä käydä läpi mm. paloturvallisuus, pelastustoimenpiteet uhkatilanteissa, poistumistiet, ensiapuvälineiden sijainti, mahdolliset terveydelle haitalliset kemikaalit sekä käytössä olevien laitteiden toimintaperiaatteet. Toimintatapoja esiteltäessä on hyvä käsitellä myös työhyvinvointiin liittyvät tekijät, kuten taukojen ajoitus ja työergonomia. Opiskelijalle tulee myös kertoa työpaikan säännöt ja ohjeet työasusta ja ulkoisesta olemuksesta yleensäkin. Työpaikkaohjaajan velvollisuuksiin kuuluu huolehtia opiskelijan jaksamisesta ja pitää työilmapiiri myönteisenä ja kannustavana. Ohjaajan velvollisuuksiin kuuluu myös pitää huoli, että opiskelijan henkilökohtainen työssäoppimis- ja näyttösuunnitelma toteutuu ja opiskelija etenee oppimisessaan ja tavoitteissaan. Työssäoppimisen päätyttyä ohjaajan vastaa annettavasta palautteesta ja mahdollisista näyttöjen arvioinneista. (Lapin Ammattiopisto 2010b.)

3.3 Ohjaaminen ja opettaminen

Ohjaajana toiminen edellyttää työpaikkaohjaajalta omistautumista ja perehtymistä asiaan. Myönteinen mielikuva ja toiminta ovat myös työpaikan markkinointia, omalla esimerkillisellä toiminnalla työpaikkaohjaaja kohottaa myös yrityksensä imagoa. Hyvä ohjaajan tunnusmerkeiksi voidaan kuvailla mm. ammattitaitoa, varmuutta, luotettavuutta, vuorovaikutustaitoa ja oikeudenmukaisuutta. Ohjaajan tulisi myös olla helposti lähestyttävä ja tasavertainen. Yksi ohjaamisen ja opettamisen suurimpia haasteista on osata huomioida erilaiset oppimistyyliä ja oppijat. Ohjaamisessa pyritään opiskelijälähtöiseen ohjaamiseen, eli ottamaan opiskelijan henkilökohtaiset vahvuudet ja heikkoudet huomioon.

Ohjaajan on hyvä tietää ohjatessaan ja opettaessaan työssäoppijaa eri oppimistyyleistä ja miten eri oppimistyyliä voidaan huomioida ohjaamisessa. Oppimistyyliä voidaan jaotella visuaaliseen, kinesteettiseen, auditiiviseen ja taktiiliseen oppimistyyliin. Visuaaliselle oppimistyyliä ominaista on heidän tapansa omaksua tietoa parhaiten tekemällä havaintoja näkemisen avulla. Visualisointi eli mielikuvien rakentaminen onnistuu visuaaliselta oppijalta hyvin. (Prashnig 2000, 192-193.) Visualistille merkittävin aisti on näkö, mutta kuulollakin on oma osansa mielikuvia täydennettäessä. Visualistin puhe on värikästä ja vivahteikasta, hän myös mielellään puhuessaan käyttää mielikuvia. Visualisti muistaa hyvin näkemiään kuvia, sanoja ja tekstejä ja hän oppii parhaiten monipuolisesti havainnollistetusta ja näyttävästä opetusmateriaalista. (Remes 2008) Visualisteja ohjatessa ohjauksen tukena on hyvä käyttää kuvia ja muuta havaintomateriaalia. Havaintona voi toimia myös työtehtävän näyttäminen malliesimerkkinä opiskelijalle.

Kinesteettisen oppimistyylin piirteisiin kuuluu oppijan kyky tehdä havaintoja parhaiten tunustelemalla, käsin tekemällä ja kokeilemalla. Kinesteetikkoa voi kuvata luovaksi oppijaksi,

hän oppii etenkin omien kokemusten ja tuntemuksien kautta. Kinesteetikolle voi olla vaikeaa mukautua valmiiseen opetuksen kaavaan. Hänelle ominaista on keskittymisen hakeminen esimerkiksi liikkeen kautta esimerkiksi kynän pyörittäminen käsissä teoriatunnilla. Kinesteettiselle oppijalle on tärkeää oppimisympäristön mielekkyys. Sana kinesteettisesti tarkoittaa koko kehon osallistamista, tässä tapauksessa koko kehon osallistamista oppimiseen. (Prashnig 2000, 191-192.) Kinesteettisen opiskelijan voi huomioida ohjaamisessa erityisesti siten, että hän itse pääsee kokeilemaan ja tuntemaan asioita ja tehtäviä. Kinesteetikko turhautuu helposti pelkästä sivusta seuraamisesta, joten hänelle erityisesti sopii käsillä tekeminen.

Auditiiviselle oppimistyyliä ominaista on kuuloaistin vahvuus oppimisessa. Kuulemisen kautta tehdyt havainnot tuovat parhaan oppimistuloksen auditiivisilla oppijoilla. Heidän oppimisensa perustuu usein kuuntelemiseen ja puhumiseen, keskusteluun tai yksinpuheluun. He jäsentävät asioita pohtimalla, selittämällä asioita sanallisesti sekä muille että myös itselleen. (Prashnig 2000, 192.) Auditiivisille oppijoille tärkeää on puheen painotus ja tauotus sekä äänen muutokset. Ohjauksessa auditiiviset oppijat on erityisesti huomioitava rauhoittamalla oppimisympäristö ylimääräisestä melusta ja suomalla oppijalle mahdollisuus keskittyä oppimiseen. Keskustelu, mielipiteiden ja ajatusten vaihto edistää auditiivisen oppijan oppimista.

Taktiilisen oppijan vahvin aisti on oppimisen suhteen tunto. Hän ei välttämättä muista näkemäänsä tai kuulemaansa, mutta ne mitä hän on koskettanut, tunnustellut ja käsitellyt, jäävät hänen mieleensä hyvin. (Prashnig 2000, 195.) Taktiiliset oppijat ovat usein lahjakkaita käsillä tuottamisessa. Taktiilinen oppija oppii usein helposti asettumalla asiakkaansa asemaan, eli esimerkiksi työtehtävässä, kun hän itse saa kokemuksen miltä hoidon tulee tuntua. Sekä taktiiliselle että myös kinesteettiselle oppijalle neuvona voi käyttää muistiinpanojen tekemistä ohjauksen yhteydessä, mikäli käytännön kokemus ei ole mahdollista. Muistiinpanojen kirjoittaminen eli käsillä tekeminen auttaa oppimisprosessia ja pitää opiskelijan aktiivisena.

3.4 Motivointi

Motivaation merkitys oppimisessa on suuri. Opiskelijan oma halua oppia ja kehittyä vaikuttaa hänen oppimiseensa. Motivaatio, vapaa tahto ja vastuu sopivana määränä edistävät opiskelijan oppimista ja voivat kannustaa hänet entistä parempiin suorituksiin. Ohjaajan tehtäviin kuuluu opiskelijan motivointi ja kannustus. Yleensä oppimisessa motivaatio on parhaimmillaan, kun tehtävät ovat sopivan haastavia. Opiskelija voi tuntea ahdistusta jos tehtävä on liian haastava ja toisaalta taas liian vähän haasteita tarjoava tehtävä voi aiheuttaa turhautumista (Tynjälä 2002, 106). Motivointi yhdessä myönteisen vuorovaikutuksen kanssa luo hyvän ilmapiirin oppimiselle. Etenkin nuoria työelämään totuttelevia opiskelijoita ohjattaessa, motivointi on rohkaisua uskaltaa yrittää itselleen ennestään tuntemattomia työtehtäviä ja toimintaa. Hyvä ohjaaja onnistuu myönteisellä ja kannustavalla asenteellaan ja toiminnallaan lisää-

mään opiskelijan motivaatiota. Motivaation kasvaessa myös opiskelijan oppiminen edistyy sillä oppimista tukee parhaiten opiskelijan oma halu kehittyä.

3.5 Vuorovaikutus

Oppimiseen vaikuttaa myös oppimistilanteen vuorovaikutus. Opiskelijalla on sisäinen käsitys omista kyvyistään. Hänellä voi olla realistinen näkemys taidoistaan tai sitten hän voi nähdä omat kykynsä liian alhaisina eikä edes pyri edistämään oppimistaan, tai pyri oppimaan uutta. Etenkin kielteinen palaute voi vaikuttaa itsearvostusta heikentävästi ja viedä oppimisen ilon opiskelijalta. (Rauste- Von Wright ym. 2003, 47.) Vuorovaikutuksella on myös merkityksensä oppimisessa. Ohjaajan ja työssäoppimispaikan henkilökunnan välinen vuorovaikutus tulisi olla miellyttävää ja myönteistä. Etenkin asiakaspalvelualalla myönteinen suhtautuminen on tärkeää ja palvelutoiminnan keskeisimpiä asioita. Hyvän vuorovaikutuksen tekijöitä on koottu alla olevaan taulukkoon 3. Taulukon mukaisesti vuorovaikutus koostuu luottamuksesta, rehellisyydestä ja avoimuudesta sekä toisen hyväksymisestä. Hyvään vuorovaikutukseen täytyy olla halu ymmärtää toista ja kyky kuunnella eli kuten taulukossa 3. on eriteltynä ymmärtäminen, aktiivisuus, kiinnostus ja havaitseminen.

Taulukko 3. Hyvä vuorovaikutus. (mukaillen Lapin Ammattiopisto 2006b.)

Vuorovaikutus on viestien kulkua kahteen suuntaan. Hyvän vuorovaikutuksen edellytyksiä ovat: myönteinen asenne, tahto välittää työyhteisöstä, kunnioitus toisia ihmisiä kohtaan, vastuu omista ajatuksista, tunteista ja teoista, ymmärtämisen taito ja rehellisyys. (Kiesiläinen 2004, 79-80). Omalla esimerkillisellä toiminnallaan pystyy edistämään työyhteisön ilmapiiriä. Työssäoppimisen ohjaajalta edellytetään vuorovaikutustaitoja, jotta työssäoppiminen olisi sujuvaa ja miellyttävää. Vastaavasti myös opiskelijalta edellytetään vastuuta omasta käytöksestään ja kunnioitusta työyhteisöä kohtaan ja aktiivisuutta vuorovaikutuksessa. Ohjaajan vuorovaikutuksen sudenkuoppia on asettuminen ohjattavan opiskelijan ylä- tai alapuolelle eli joko alentuva puhetyyli tai ylenkatsominen. Ohjauksessa kultaisia sääntöjä on tasavertainen ja reilu asenne ja puhetyyli. (Lapin Ammattiopisto 2006a.)

3.6 Arviointi

Arvioinnin keskittyessä osaamiseen oppimisprosessin sijasta, oppimisprosessin arvioimista on parempi kutsua palautteen antamiseksi. Palautteen tarkoitus on kannustaa ja kehittää opiskelijan taitoja ja osaamista. Ohjaajan tehtävät on antaa palautetta ja suunnata opiskelijan osaamista kehittymään paremmaksi, jotta hän saavuttaa työssäoppimiselle asetetut tavoitteet. Palautteen annossa on hyvä huomioida motivointi ja myönteinen vuorovaikutus. Työssäoppiminen arvioidaan työssäoppimisjakson päätyttyä palautteenomaisesti, eli sanallisesti huomioiden niin hyviä puolia kuin kehitettäviä kohtiakin.

Ammattiosaamisen näytöt arvioidaan tutkinnon perusteiden työtehtäväkohtaisten arviointikriteerien mukaan. Arvioinnin tulisi olla kehittävä, kannustava ja auttaa opiskelijaa itsearviointin löytämään itse omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa. (Sosiaaliportti 2009.) Ammattiosaamisen näyttöihin kuuluu myös opiskelijan omasta toiminnastaan tehtävä itsearviointi. Itsearviointin tavoitteena on lisätä opiskelijan tietoisuutta ja ymmärrystä. Opiskelijan tiedostaessa oman osaamisen tasonsa, häntä pyritään kannustamaan asettamaan itselleen korkeampia tavoitteita, kehittämään itseään. (Sosiaaliportti 2009.)

3.7 Lapin alueen työpaikkaohjaajien tilanne ja tarve

Lapin alueen hius- ja kauneudenhoitoalan työpaikkaohjaajia koulutettiin vuoden 2006 NOTTE-hankkeessa suuremmissa mittakaavassa. NOTTE - Ammattiosaamisen näyttöjen toteuttaminen työelämälähtöisesti Lapin läänin ammatillisessa peruskoulutuksessa - hankkeen tarkoituksena oli varmistaa työelämässä tapahtuvan ammattiin oppimisen ja ammattiosaamisen arvioinnin laatua sekä lisätä koulutuksen työelämälähtöisyyttä Lapin läänin ammatillisessa peruskoulutuksessa. Hankkeen koordinoijana oli Lapin Ammattiopisto. Hankkeessa koulutettiin liki sata työpaikkaohjaajaa, lisäksi hankkeessa luotiin yhteiset pelisäännöt koulutukselle ja laadittiin koulutusta varten oppimateriaalia omat alueelliset tarpeet huomioiden. Hankkeen myötä

tullutta materiaalia on hyödynnetty myöhemmissä työpaikkaohjaajien koulutuksissa. Kauneudenhoitoalalla hankkeen jälkeen on koulutettu tarpeen mukaan yksitellen työpaikkaohjaajia. NOTTE- hankkeen myötä tehtiin lisäksi Lapin alueelle tutkintokohtaiset työssäoppimispaikka- ja näyttöympäristökartoitukset opetussuunnitelman ja kansallisen näyttöaineiston mukaisesti sekä päivitettiin työssäoppimis- ja näyttösopimukset.

Tämän hetken tarve työpaikkaohjaajien koulutukselle on suuri. Aikaisempia tietoja ja koulutuksia täytyisi päivittää opetussuunnitelman uudistuksen myötä ja uusia työpaikkaohjaajia on tullut runsaasti lisää. Opetussuunnitelman mukanaan tuoman muutoksen, eli eriytyvien koulutusohjelmien myötä, työssäoppimisen vaatimukset ja määrä lisääntyvät. Lisäksi ammatiosaamisen näyttöjä pyritään tulevaisuudessa viemään entistä enemmän työpaikoilla toteutettaviksi, sillä työelämän toivotaan osallistuvan yhä enemmän ammattitaidon arvioimiseen. Ammattitaidon arviointi on yleisesti koettu työelämässä haasteelliseksi ja tästä nousseeseen tarpeeseen NOTTE- hankkeessa pyrittiin vastaamaan kehittämällä eri osapuolten arviointiosaamista.

4 Koulutus verkossa

Käsite ”opiskelu verkossa” on hyvin laaja-alainen ja se voi tarkoittaa useita eri asioita. Verkko-opiskelu, verkko-oppiminen ja verkko-opetus tarkoittavat prosesseja, joita opiskelija ja opettaja kokevat verkon välityksellä. World Wide Web eli www:n tultua käyttöön 1990- luvulla, internet ja tieto- ja viestintäteknikka nousivat hetkessä suureen suosioon ja alan kehitys on ollut nopeaa. Koulutusta verkossa on kehitelty 1990-luvun loppupuolelta lähtien, tavoitteena luoda tasa-arvoinen oppimismahdollisuus ja laadukasta opetustarjontaa sijainnista huolimatta. (Kalliala 2002, 18-19.) Koulutuskäyttöön on suunnattu monipuolisia verkkoympäristöjä, joita voidaan muokata yksittäisten koulutuksien ja kurssien tarpeiden mukaan. Näitä verkkoympäristöjä ovat mm. WebCT, Moodle ja Discendum Optima (myöh. Optima). Erilaisia oppimisalustoja on jopa satoja, kaupallisia sekä ilmaisia. Kaupallisia oppimisalustoja ovat mm. Optima, Blackboard ja Oppimappi. Ilmaisia oppimisalustoja ovat mm. Moodle ja Bodington. (Keränen & Penttinen 2007, 29-30.) Tulevaisuudessa tieto- ja viestintäteknikan toimialue laajenee entisestään. Virtuaalimaailmat, joita jo vauhdilla suunnitellaan, tulevat entisestään vahvistamaan koulutuksissakin käytettävää tieto- ja viestintäteknikkaa.

Verkon kautta voi saada yksisuuntaisesti tietoa, se voi olla vuorovaikutuksellinen paikka tai siellä voi myös itse julkaista omia tuotoksia (Kalliala 2002, 12). Keskeistä opiskelulle verkossa on, että se tapahtuu tieto- ja viestintäteknikan avulla, verkko-opiskelu vaatii käyttäjältään tietokoneen ja verkkoyhteyden. Koulutus täytyy myös olla suunniteltua, tarkoituksenmukaista ja ohjattua toimintaa. Verkossa opiskelu mielletään usein aikaan ja paikkaan sitomattomaksi, mikä nähdäänkin yhtenä sen vahvuutena. Opiskelija voi opiskella asioita hänelle sopivaan

aikaan ja hänelle sopivassa paikassa. Verkko-opiskelua toteutetaan eri muodoissa, joko osittain tai kokonaan verkossa. Verkossa toteutettavaa koulutusta nimitetään monimuoto-opetuksiksi, etäopetuksiksi tai itseopiskeluksi. Verkko-opiskelussa yleistä on myös eri keskusteluryhmät, jotka mahdollistavat kommunikoinnin ja tiedonvaihdon mahdollisesti reaaliajassa paikasta riippumatta. Usein verkko-opiskelua käytetään lähiopetuksen tukena ja mahdollisesti materiaalin eli tiedon jakamiseen ja tehtävien jakamiseen sekä palauttamiseen. (Kalliala 2002, 12-14.)

Verkko-opetuksessa käytettävät eri elementit vaikuttavat koulutukseen tarkoitukseen ja laatuun. Eri elementtejä voi olla teksti, kuva, animaatio, ääni, video, verkkoluennot, keskustelualueet, yksityiset viestit, blogit, palautuskansiot, lomakkeet, tehtävät ja tentit. Tekstitiedostot ovat usein HTML- muodossa ja PDF- tiedostoina. (Aho & Kullaslahti 2006, 23.) HTML-dokumentti avautuu www-selaimella eikä tekstinkäsittelyohjelmaan tarvita. Pelkästään julkaistavaksi tarkoitettut, laajemmat ja mahdollisesti myös kuvia sisältävät tiedostot, suositellaan tallennettavan .pdf- muodossa. Tämän tiedoston lukemiseen on miltei kaikissa tietokoneissa Adobe Acrobat Reader. Mikäli tekstitiedostoa tahdotaan muokattavan, useimmat käyttöjärjestelmät tukevat .rtf- muotoa. (Keränen & Penttinen 2007, 158,160.) Verkko-opetuksessa käytettäviin tiedostojen muodon tulisi olla yleisimmin käytettävissä olevia yhteensopivuuden takia (Aho & Kullaslahti 2006, 23). Etenkin Microsoft Office Word'in uudemmat versiot eivät avaudu vanhemmissa versioissa, kuten ei myöskään ilmaisjakelussa olevan OpenOfficen OpenDocument- tiedostot (Keränen & Penttinen 2007, 158). Esitysgrafiikkaa käytettäessä verkko-opetuksessa tallennusmuoto on hyvä olla .pps- muodossa .ppt- muodon sijaan, sillä edellä mainittua ei voi muokata. Tiedostojen suojaaminen .pdf tai .pps- muotoihin on suotavaa muokkauksen, kopioinnin ja luvattoman jakelun estämiseksi. (Keränen & Penttinen 2007, 159.)

Kuvat, videot ja äänet tuovat lisää ulottuvuuksia havainnollistamiseen ja tukevat laajemmin eri oppimistyyliä. Havainnollistamisessa on syytä kuitenkin muistaa yksinkertaisuus, selkeys ja ymmärrettävyys. Havainnollistamisessa käytettävien elementtien toiminnan helppous on myös tärkeää, liian suuret elementit hidastavat verkon toimintaa ja voivat vaikuttaa opiskelun sujuvuuteen. Verkkoluennot mahdollistavat opiskelijan reaaliaikaisen tai eriaikaisen ”läsnäolon” luennolla, paikasta riippumatta. Keskustelujen aika on yleensä rajoitettu, verkossa oppimista pohdittaessa keskustelua voidaankin luonnehtia nopeatempoiseksi ajatusten vaihdoksi ja toiminnaltaan jopa muistuttavat lähiopetustilanteita. Keskustelualueita käytetään erityisesti esittäytymiseen sekä tiedottamiseen, ohjaukseen ja koko ryhmälle suunnatun palautteen antamiseen. Keskusteluissa voidaan tekstin lisäksi käyttää kuulokkeita ja mikrofoneja, jolloin keskustelu on reaaliaikaista ja spontaania. Verkon kautta voidaan myös kerätä tietoa tai palautteita lomakkeiden muodossa. Verkko-opetuksessa suositaan myös palautuskansioita, jonne opiskelijat palauttavat tehtäviään. Palautuslaatikot voivat olla avoimia, kaikkien

ryhmän jäsenten nähtävillä, tai suljettuja. Verkkotenttejä voidaan hyödyntää lomake-muodossa ja niitä voidaan muokata ja ajoittaa tarpeen mukaan. Verkkotenteissä yleisimmin käytetään monivalinta- tai lyhytvastauksia. (Aho & Kullaslahti 2006, 23-28.)

4.1 Verkko-opetuksen erityispiirteet

Verkkoympäristö tuo fyysisen sijainnin myötä jo erityisiä vaatimuksia käyttäjilleen. Verkko-opetus vaatii ennen kaikkea toimivan tekniikan ja taidot käyttää tekniikkaa ja laitteita. Verkko-opetuksessa mahdollisesti apuvälineinä käytettävät mikrofoni ja kuulokkeet eivät ole perusedellytys oppimiselle, usein verkko-opetus tapahtuu lukemalla ja kirjoittamalla ei puhumalla. Oppimiselle tärkeää on myönteinen vuorovaikutus ja sen rakentaminen ilman fyysistä läsnäoloa ja puhetta tuo omat haasteensa verkko-koulutuksille. Verkko-opetus vaatii niin sen suunnittelijoilta, opettajilta kuin oppilailta yhteistyökykyä ja motivaatiota.

Opiskelijalta verkko-oppiminen vaatii erityisesti oman ajankäytön hallintaa, vastuullisuutta ja itseohjautuvuutta. Tärkeää on myös taito kirjoittaa ja tekniikan hallinta. (Kalliala 2002, 35.) Opiskelu verkossa sisältää usein itsenäisiä tehtäviä, joiden tekeminen ja palauttaminen aikataulun ja ohjeiden mukaan on yksinomaan opiskelijan vastuulla. Tekniikka tuo uusia ulottuvuuksia opetukseen, mutta opiskelijan oppimistyyliä tekniikka ei muuta. Verkko-opetuksessakin vaikuttavaa on opiskelijan omat ominaisuudet kuten opittujen asioiden soveltamis- ja syventämiskyky sekä muistin kapasiteetti. Verkossa tapahtuva opetus toimii käytännössä lähiopetuksen tapaisesti opettajan ja opiskelijan yhteistyöllä. (Keränen & Penttinen 2007, 3.) Verkkokurssia suunniteltaessa täytyy jo huomioida kohderyhmä ja kohderyhmän mahdollisia valmiuksia ja tarpeita. Verkko-opetus mahdollistaa opetuksen pitkienkin välimatkojen takaa. Aikaan sitomaton opettaminen mahdollistaa taas opiskelun opiskelijalle itselle sopivaan aikaan. Vastuu oppimista ja ajanhallinnasta on tällöin opiskelijalla. Verkko-opetusta käytetään usein aikuisryhmien opetuksessa, sillä usein nähdään opiskelemaan hakeutuvien aikuisten olevan erityisen motivoituneita oppimiseen.

Opettajan rooli verkossa monipuolistuu verkon tuodessa mukanaan myös muita kuin varsinaisia opetusprosessiin liittyviä tehtäviä. Opettajan roolia voidaan kuvata myös sanoilla ohjaaja, tukija, neuvoja, suunnannäyttävä tai tutor. Verkko-opetuksessakin keskeistä on opiskelijan oppimisen tukeminen ja yhteistyön edistäminen opiskelijoiden kesken. (Tervola 2003, 15.) Opettajalle tärkeää on hallita verkko-opetuksen eri toimialueet ja kyky toimia toimialueiden vaatimusten mukaan. Kurssia opettavan opettajan on tärkeä tuntea verkkokurssin käytössä olevat objektit ja hallita niiden käyttö sujuvasti. Opettaja on myös vastuussa kurssin aikataulusta ja etenemisestä.

Opiskelun ollessa hyvin paljon opiskelijan omalla vastuulla, opettajalla suuri vastuu on ohjauksessa, jotta oppiminen olisi tavoitteellista. Opettaja ohjaa läpi kurssin opiskelijoita sanallisen palautteen avulla. Ohjausta voidaan kutsua myös ”aktiiviseksi ohjaukseksi”, sillä palautteen avulla opiskelijoiden motivaatiota pidetään korkealla ja palaute on myös yhteydenpidon väline, etenkin kokonaan verkossa tapahtuvassa koulutuksessa. (Keränen & Penttinen 2007, 4.) Opettajan antaman palautteen mukaan opiskelija voi arvioida omaa osaamistaan ja kehittää sitä. Mikäli verkkokurssi täytyy arvioida sanallisen arvioinnin lisäksi numeraalisesti, kurssi on hyvä sisältää vähintään yksi laajempi tehtävä, jolla voidaan opiskelijan osaamista arvioida. Verkko-opetuksessa käytetään arvioinnin tukena oppimispäiväkirjaa, johon opiskelija itse kirjaa omia tavoitteitaan, kokemuksiaan ja ajatuksiaan opiskelusta. Päiväkirjaan voi kirjata mitä oppi tiettyä ajanjaksona, mitä jäi oppimatta, olisiko oppimiseen tarvinnut enemmän ohjausta jne. (Keränen & Penttinen 2001, 140.) Oppimispäiväkirja voi toimia palautteen antamisen tukena opettajalle, opiskelijan kokemusten myötä hän voi ohjata opiskelijaa entistä henkilökohtaisemmin ja tarkemmin.

Verkko-opetuksessa arviointia ja palautetta voidaan myös saada toisilta opiskelijoilta, arviointia kutsutaan tällöin vertaisarvioinniksi. Vertaisarviointi voi tuntua opiskelijoista haastavalta, mutta kokemuksena on opettavainen. Ennen verkkokurssin alkua on määriteltävä mitkä tiedot ja tehtävät ovat luottamuksellisia ja palautuvat vain opettajan nähtäväksi ja mitkä taas ovat kurssin kaikkien osallistujien nähtävissä. Yhteisesti nähtävistä tehtävistä, voi ryhmän motivaatio kasvaa. Yhtä tärkeää toisaalta taas on luottamuksellisen oppimisympäristön rakentuminen, tämä pätee etenkin oppimispäiväkirjoihin. (Keränen & Penttinen 2007, 140.)

4.2 Verkko-opetuksen toimialueet

Verkko-koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee huomioida verkko-opetuksen eri toimialueet eli pedagoginen, sosiaalinen, tekninen puoli sekä hallinnointi. Pedagoginen osa-alue sisältää opiskeluprosessin ohjauksen ja verkkokurssin sisällöllisen toiminnan ja sen ohjauksen. Verkkokurssien pedagoginen toiminta alkaa jo materiaalin suunnitteluvaiheessa. Myös opiskelutehtäviin tuottamiseen liittyy pedagoginen ulottuvuus. (Tervola 2003, 16, 20.) Verkkokurssin opiskelutehtävien täytyy verkkopedagogiikan periaatteiden mukaan olla suunniteltua, ohjattua ja tarkoituksenmukaista joten myös opiskelu verkossa täytyy olla pedagogisesti ohjattua toimintaa.

Sosiaaliseen osa-alueeseen liittyy opiskelijoiden välisen ilmapiirin luominen ja yhteisöllisyys. Oppimisympäristö, sen aikataulu ja sisältö luovat pohjan opiskelulle, mutta tunnelman oppimiselle luovat opiskelijat. (Tervola 2003, 18-19.) Oppimiselle tärkeää on sen myönteinen ja kannustava ilmapiiri ja yhteisön tuki. Verkkoympäristö luo sosiaaliselle osa-alueelle omat haasteensa, sillä usein verkko-koulutus on kasvotonta ja vain sanoja kuvaruudussa. Tästä syys-

tä eri objektien käyttö opetuksessa on tärkeää. Lähiopetus liitettynä verkko-opetukseen tuo sosiaaliselle osa-alueelle helpotusta, sillä tällöin opiskelijat tapaavat kasvatustensa (Tervola 2003, 19). Lähiopetus luo opiskelijoille mahdollisuuden ryhmäytyä ja tutustua, jolloin verkko-opetus ei ole niin sanotusti ”kasvatonta”. Yksi verkko-opetuksen haasteista on opiskelijoiden motivointi ja aktivointi. Opiskelijoiden kiinnostuksen ja motivaation ylläpitämisessä onnistutaan parhaiten sitouttamalla opiskelijat jo alussa ryhmään ja opiskeluun. (Tervola 2003, 21.) Mikäli lähiopetus ei ole mahdollista vuorovaikutusta voidaan toteuttaa verkossa eri keskustelualueilla. Verkko-opetukselle suositeltavaa on itsenäisen työskentelyn lisäksi koota opetus siten, että se sisältää myös yhteisöllisiä osioita kuten keskusteluja. (Keränen & Penttinen 2007, 4). Keskustelulla voidaan motivoida opiskelijoita vaihtamaan ajatuksia ja mielipiteitä. Verkon myönteisenä puolena voidaan myös nähdä avoimen keskustelun luomista ja rohkeutta hiljaisemmillekin suodaan ns. puheenvuoro. (Hosio & Rissanen 2004, 11.)

Tekninen osa-alue sisältää verkon toiminnallisuuden ja käytettävyyden, tekniikan hallinnan ja edellytykset laitteistolle (Tervola. 2003. 16). Hallintoihin kuuluu toiminnan organisointi eli tiedottaminen, aikataulujen laatiminen, verkkoympäristön käyttäjätunnusten laatiminen, käyttäjien ryhmittely, käyttöoikeuksien määrittely sekä tapahtumaraporttien seuranta. Hallinnoinnista vastaa yleensä tieto- ja viestintätekniikasta vastaava henkilö. Hallintoihin täytyy kuitenkin olla osa verkkokurssia, sillä se vaikuttaa suoraan verkkokurssin sujuvuuteen ja toimintaan. (Tervola 2003, 17.) Verkkokurssin käyttöönoton onnistuminen edellyttää suunnitelmallista toimintaa ja henkilökunnan sitouttamista. Verkkokurssin rakentajan ja kurssia opettavan opettajan tulisi toimia yhteistyössä. Ennen verkkokurssin käyttöönottoa täytyy hallinnoinnista tehdä sopimus ja verkkokurssin toimijoiden vastuualueet täytyy olla selkeät ja kaikkien toimijoiden tiedossa. (Hosio & Rissanen 2004, 24.)

4.3 Verkko-opetuksen käytänteitä

Verkkokurssille tärkeää on sen toiminnallisuus eli verkkokurssin palvelun opittavuus ja käyttölogiikka sekä käytettävyys eli liikkuminen sivustolla ja eri symbolien tulkittavuus. (Saarinen 2002, 115). Verkkokurssin tavoitteena on olla toiminnaltaan sujuva ja oppimista tukeva tuotos. Opiskelun kannalta toimiva kurssi on tärkeää. Mahdolliset häiriöt, kuten toimimattomat linkit tai aukeamattomat sivustot häiritsevät opiskelua ja turhauttavat. (Hosio & Rissanen 2004, 10). Teknisesti opiskelun kannalta merkittävää on etenkin sivustolla navigointi eli liikkumisen helppous ja sujuvuus. Navigointiin vaikuttaa mm. sivuston rakenne ja siirtymiseen nopeus ja sivuston yhdenmukaisuus. Myös annetulla ohjeistuksella on vaikutuksensa verkkokurssilla opiskeluun. (Saarinen 2002, 116.) Verkkokurssia suunniteltaessa ja toteutettaessa on huomioitava oppimisympäristö ja sen tuomat mahdollisuudet sekä rajoitteet. Kurssi rakennetaan käytettävissä olevien objektien avulla huomioiden verkko-opetuksen eri toiminta-alueet eli pedagoginen, sosiaalinen, hallinnollinen ja tekninen osa-alue.

Verkko- opetuksessa teksti, sen tyylilaji ja asettelu ovat peruselementtejä. Ensisijaisesti tekstin on tarkoitus olla informatiivinen, mutta myös sen merkitys on myös visuaalinen. Verkko-opetuksen kirjaimiksi valitaan yleisesti käytettävissä oleva kirjaisintyyli, joka näyttää mahdollisimman samalta eri käyttöjärjestelmissä. Tällaisia kirjaisintyyliä ovat mm. Arial, Times, Verdana ja Courier. Näytöltä lukeminen poikkeaa paperilta lukemisesta. Näytöltä luettaessa eri häiriötekijät kuten heijastukset, monitorin etäisyys, tekstin vierittäminen, vaikuttavat lukemiseen hidastavasti. Verkko-opetuksen tekstin on syytä olla selkeästi otsikoitua, luettelointia suosivaa sekä tekstin luettavuutta lisää myös lyhyet 4-5 rivin kappaleet. Liian pitkät ja monelle riville jakautuva teksti, on vaikea hahmottaa. (Keränen & Penttinen 2007, 171.)

4.3.1 Ohjeita sisällön rakentamiseen

Verkkokurssia suunniteltaessa tulisi huomioida kurssin sisältö, kuinka kattava kurssista tahdotaan ja mikä on opintokokonaisuudessa keskeistä osaamista. Lisäksi huomioitava on objektiivisuus, koulutuksessa käytettävien lähteiden monipuolisuus ja tarkastelu useasta eri näkökulmasta. Keskeistä suunnittelussa on myös kohderyhmä ja millaisessa muodossa verkko-opetus soveltuu kohderyhmälle. (Hosio & Rissanen 2004, 7.) Opetus voidaan järjestää kokonaan verkossa tai se voi sisältää lähiopetusta verkko-opetuksen tukena.

Verkko-opetus noudattaa lähiopetusta opetusrakenteeltaan. Kurssi sisältää aloituksen, mahdollisesti herättelyä opiskelulle ja ryhmään tutustumista. Verkkokurssilla aloitus sisältää myös kirjautumisen ja tutustumisen tekniikkaan. Kurssin alussa johdannossa määritellään kurssin tavoitteet ja sisältö, mitä on tarkoitus oppia ja miten. Koulutuksessa ensin perehdytään perustietoihin, minkä jälkeen syvennetään ja sovelletaan tietämystä. Kurssin lopussa on tehdä yhteenveto niin opituista asioista kuin kurssin etenemisestäkin. (Keränen & Penttinen 2007, 142.) Kurssia ohjaava opettaja vie kurssia tavoitteiden mukaisesti eteenpäin ja hän myös toimii opiskelijoiden yhdyshenkilönä teknisissä ongelmissa. Verkko-opetuksen yhteydessä on aina hyvä olla ”varakeino” ottaa yhteyttä, mikäli tekniikka pettää. Kurssiin liittyvät yhteystiedot ja ohjeet on hyvä olla opiskelijan tiedossa ennen kurssin aloitusta. Yhteystietojen lisäksi opiskelulle ja oppimiselle tärkeää on tietoisuus aikataulusta, tavoitteista ja toteutuksesta. Myös verkossa opiskelijan tulee olla tietoinen millä aikataululla opiskelu sujuu ja mitä häneltä odotetaan.

4.3.2 Käytänteitä materiaalin tuottamiseen

Oppimiscalustoissa on työvälineitä, joilla voidaan tuottaa materiaalia suoraan oppimisympäristöön. Lisäksi materiaalia voidaan tuoda valmiina oppimisympäristöön. Työtilan materiaalia työstäessä määritellään ensin sen yleiset asetuksen, eli näkyvyys, kirjoitus- ja lukuoikeudet

sekä mahdollisesti ajoitus. Käytännössä määrittelyt tarkoittavat sitä, kuka pystyy muokkaamaan objektia ja kuka lukemaan. Onko objekti vapaasti kaikkien nähtävissä, vai onko siihen rajoitettu näkyvyys ja kuinka pitkään objekti on nähtävissä.

Verkko-opetus luo siinä käytettävällä materiaalille erityisiä vaatimuksia. Kurssin ulkoasu ja käytettävyys riippuvat siitä mitä materiaalia verkkokurssiin on käytetty. Lähiopetuksessa opettaja on fyysisesti neuvomassa materiaalin suhteen sekä ohjaamassa keskusteluja. Verkko-opetuksessa oppimisprosessit suoritetaan itsenäisesti verkossa olevien kirjallisten ohjeiden mukaan. (Nokelainen 2002, 85.)

Verkkomateriaalia luotaessa merkityksellistä on sen laadukkuus ja toimivuus verkkoympäristössä, huomioiden koulutuksen kohderyhmää. Verkkomateriaalin tulisi olla visuaalisesti selkeää ja ymmärrettävää. Sen tallennusmuoto tulisi olla sellainen, jota useimmat käyttöjärjestelmät tukevat. Liian isoja tiedostoja tulee välttää. Materiaalia tuotettaessa ja kurssia suunniteltaessa ja toteutettaessa tulisi huomioida halutaanko opiskelijoille jäävän käteen myös materiaalia koulutuksen jälkeen. Verkko-opetuksen erityispiirteitä on, että materiaalin ja koulutuksen ollessa verkossa, harvoin jää konkreettista materiaalia, josta tiedot voi myöhemmin tarkistaa. Verkkokurssit suljetaan usein koulutuksen päätyttyä, jolloin koulutuksen sisältö on muistin varassa. Tieto- ja viestintäteknikan kehittyessä nopeasti, myös verkkomateriaalia ja kursseja tulisi päivittää ja kehittää jatkuvasti, mikä on usein koulutuksen järjestäjille kustannuskysymys. Näin on myös verkko-opiskelun mahdollistavien laitteiden ja yhteyksien ylläpitäminen. (Hosio & Rissanen 2004, 3.)

Verkko-opetuksessa tehtävien hallinta on tärkeää. Koulutus tapahtuu usein oppimistehtävien kautta ja tehtävien avulla opettaja arvioi koulutukseen osallistujia. Tehtävien sujuvuus ja toimivuus täytyy olla tarkkaan suunniteltua ja harkittua, jotta koulutus olisi tarkoituksenmukaista ja sujuvaa. (Keränen & Penttinen 2007, 43) Verkko-opetuksessa oppimisen kannalta suositeltavaa on soveltamista ja pohdintaa vaativat tehtävät. Tieto- ja viestintäteknikan ollessa osa opetusta, tehtävien suorittaminen voi olla ns. ”kopioi ja liitä”- tyylistä. Tästä syystä omaa pohdintaa sisältävät tehtävät ovat suotavia. (Keränen & Penttinen 2007, 139.)

Tehtävien suunnitteluun ja toteutukseen kuuluu tehtävänannon, tehtävään käytettävän ajan, tehtävän palautuksen, palautettujen tehtävien näkyvyyden ja arvioinnin määrittely. Aluksi tehtävälle annetaan nimi ja siihen liitetään lyhyt kuvaus tai ohjeistus. Lyhyet vastaukset voidaan palauttaa suoraan verkko-oppimisalustalle rakennetulle pohjalle esim. keskusteluun. Pidemmät vastaukset suositellaan palautettavaksi liitetiedostoina. Liitetiedostoissa on hyvä huomioida tiedoston muoto, jotta se aukeaisi myös sen tarkastajalle. Tehtävän tekoon määritellään tietty aika ja palautusajankohta. Opettajan on syytä myös huomioida myöhässä palautettavat tehtävät ja toiminta k.o. tilanteissa. Verkko-oppimisalusta näkee palauttamattomat

tehtävät. Tehtäviä suunniteltaessa tulee määritellä miten toimitaan palautuksen ja myöhästymisten suhteen. Opettaja voi lähettää muistutus viestin palauttamattomista tehtävistä ja sallia palautuksen palautuspäivän jälkeenkin. (Keränen & Penttinen 2007, 43-44.)

Tehtävät voidaan määritellä kaikille näkyviksi tai piilotetuiksi, jolloin palautetut tehtävät näkee vain opettaja ja opiskelija itse (Keränen & Penttinen 2007, 45). Tehtävän suunnittelun yhteydessä on hyvä miettiä kuinka syvällisiä ja henkilökohtaisia vastauksia tehtävässä halutaan ja sen mukaan määritellä tehtävien näkyvyys. Vertaisarviointia ja -oppimista voidaan käyttää myös, eli opiskelijat voivat ottaa oppia toistensa tehtävistä. Arvioinnin tavoitteet määritellään myös ennen tehtävän toteutusta eli arvioidaan tehtävä sanallisesti vai numeraalisesti (Keränen & Penttinen 2007, 45). Arviointityyli on hyvä valita tehtävän aiheen ja tavoitteiden mukaisesti, mistä opiskelijalle on eniten hyötyä: numeraalisesta arvioinnista vai sanallisesta palautteesta.

4.4 Lapin Ammattiopiston koulutus verkossa

Lapin ammattiopistossa tieto- ja viestintätekniikkaa on kehitelty 2000-luvun alusta lähtien. Verkkoyhteyksien lisääntyttyä, etäopetus on noussut erittäin kysytyksi Lapin alueella jossa, välimatkat ovat pitkiä ja kulkuyhteydet työläitä. Verkko-opetus mahdollistaa opiskelun ja työn yhdistämisen omassa kotipaikassa, ilman suurempien taloudellisten ja sosiaalisten resurssien muutosta. Tämä on erityisesti tärkeää pitkien välimatkojen Lapissa, jossa ilman verkko-opetusta opiskelu voisi usein jäädä toteuttamatta. Alueelliset piirteet ovat pakottaneet koulutuksen järjestäjän kehittämään koulutusta ja löytämään uusia mahdollisuuksia opetuksen järjestämiseen. Verkko-opetuksen kehittämiseen Lapin Ammattiopistossa onkin panostettu useiden eri hankkeiden ja lukuisien opettajien avulla. Tällä hetkellä Lapin Ammattiopistossa etäopetus on päivittäistä ja eri alojen ryhmiä on maakunnissa useita kymmeniä. Lapin Ammattiopiston fyysiset toimipisteet sijaitsevat Rovaniemellä, Kittilässä ja Sodankylässä. Koulutusta järjestetään myös maakunnissa ja suuri osa tästä opetuksesta onkin etäopetusta. Verkko-opetusta käytetään myös Rovaniemen alueen koulutuksessa lähiopetuksen tukena. Verkko- ja etäopetuksen tavoitteita Lapin Ammattiopistossa ovat lisätä ja monipuolistaa opintotarjontaa ja mahdollistaa entistä paremmin henkilökohtaistamista oppimispolkuja suunniteltaessa. Lisäksi tieto- ja viestintätekniikan lisääminen opetuskäytössä vahvistaa myös opiskelijan valmiuksia tietoyhteiskunnassa toimimiseen. Verkkokoulutus tarjoaa myös vaihtoehtoisia opetusmenetelmiä opettajille.

Yksi Lapin Ammattiopistossa käytössä olevista verkko-oppimisympäristöistä on iLinc eli reaaliaikaisen etäopiskelun mahdollistava etäopetusjärjestelmä, jonka kautta opettaja voi omasta sijainnistaan pitää opetusta yhdelle tai useammalle erilliselle opiskelijalle internetin välityksellä. Lisäksi Lapin Ammattiopistossa on ollut jo vuosia käytössä Optima oppimisalusta, jota

voidaan käyttää mm. materiaalivarastona, tiedon jakamiseen, keskustelufoorumina, ohjaukseen ja yhteisen tiedon rakentamiseen. Verkko-oppimisympäristöt ovat myös jatkuvan kehittelyn alla ja syksyllä 2010 ammatillisten perustutkintojen uudistamisen myötä myös verkko-oppimisympäristö Optima on uudistettu.

Lapin Ammattiopiston Optimaa on yhdenmukaistettu ja ajankohtaistettu, lisäksi uusia verkko-kursseja on luotu opetuksen tueksi. Optiman uudistamisen myötä myös sen käyttöä materiaalin jakamiseen, tehtävien antoon ja palauttamiseen ja tiedottamiseen lisättiin ja monipuolistettiin entisestään. Lapin Ammattiopiston Optiman käytölle ja kehittämiselle on luotu yhtenäiset pohjat ja säännöt, jotta toiminta olisi entistä joustavampaa ja miellyttävämpää. Optima-pohjat rakentuvat perustutkintojen opetussuunnitelmien mukaan alakohtaisesti, kaikilla on kuitenkin käytössä Lapin Ammattiopiston yhtenäinen pohja. Yhtenäisillä säännöillä ja pohjilla Optiman mielekkyys oppimisympäristönä ja ulkoisen olemuksen selkeys on parantunut. Alakohtaisesti opettajat ovat saaneet vapauksia muokata Optima-ympäristöjä omien tarpeiden ja toiveiden mukaan. Tavoitteena on Optiman monipuolinen ja täysipainoinen käyttö opetuksen ja oppimisen tukena.

Lapin Ammattiopiston tieto- ja viestintäteknikan strategia on luotu Lapin Ammattiopiston verkkokoordinaattorin johdolla yhteistyössä eri yksiköiden verkko-opetusvastaavien kanssa. Eri yksiköiden verkko-opetusvastaavat ohjeistavat oman yksikkönsä henkilökunnan strategian mukaiseen toimintaan. Verkko-opetuksen keskeisimpiä ideoita on, että opetusta voidaan tarjota yli toimipisterajojen ja koulutusohjelmista riippumatta. (Lapin Ammattiopisto 2007a.) Verkko-opetuksen rakentamisen päävastuu on verkko-kurssin opettajalla. Hän suunnittelee kurssin, sisällön, teemat, tehtävät ja aikataulun sekä valitsee sopivimmat opetusvälineet. Suunnittelussa opettaja saa yksikkönsä verkko-opetuksen vastaavalta henkilöltä ohjausta ja tukea. Yhteistyöllä verkko-opetuksen vastaava henkilö, verkkokurssin rakentaja ja opettaja kokoavat verkkokurssin kaikkia palvelevaksi ja toimivaksi kokonaisuudeksi. Opettajan vastuulla on materiaalin toimittaminen sekä kurssin tietojen oikeellisuuden tarkistaminen. Verkkokurssin rakentaja kokoaa kurssin opetussuunnitelman ja yhteisten ohjeiden mukaisesti. Yksikön verkko-opetusvastaava siirtää verkkokurssin oppimisympäristöön opetustarjottimelle. (Lapin Ammattiopisto 2007a.)

5 Työpaikkaohjaajien koulutusohjelma- verkkokurssi

Työpaikkaohjaajien koulutusohjelman verkkokurssin suunnittelu noudattaa Lapin Ammattiopiston kirjallisia ohjeita ja Tieto- ja viestintäteknikan strategiaa. Verkko-opetuksen suunnittelu jaetaan kahteen prosessiin: verkkokurssin rakentamiseen ja verkko-opetuksen toteuttamiseen. Koulutuksen on suunnitellut ja toteuttanut Lapin Ammattiopiston kauneudenhoitoalan opettaja.

5.1 Verkkokurssin suunnittelu

Koulutuksen tarve tuo omat ehtonsa koulutukselle. Lapin Ammattiopiston työpaikkaohjaajien koulutuksen tarve sekä kauneudenhoito- että hiusalalla on suuri, joten oppilaitos käyttää resursseja koulutuksien kehittämiseen ja toteuttamiseen. Tavoitteena on luoda yhtenäinen pohja sekä kauneudenhoito- että hiusalalla ja jatkossa myös molempien alojen opiskelijoille. Tarvetta lisäävät uusitut opetussuunnitelmat molemmilla aloilla ja lisääntynyt alan ammattilaisten määrä. Koulutuksen kehittämiseen on varattu työtunteja niin vuodelle 2010 ja 2011. Koulutuksen suunnittelu on aloitettu tutustumalla aiheeseen liittyviin koulutuksiin ja eri hankkeisiin. Opetushallituksen ohjeistuksen mukaan ammatillista koulutusta ja sen sisältämään työssäoppimista on kehitetty useilla eri tahoilla. Perehtymisen jälkeen kurssia rakentava opettaja on perehtynyt verkkopedagogiikkaan ja suunnitellut koulutuksen rakennetta yhdessä oppilaitoksen tieto- ja viestintätekniikasta vastaavien henkilöiden kanssa.

Työpaikkaohjaajien koulutusta on erityisesti toivottu työelämästä, niin kauneudenhoito- kuin hiusalallakin. Koulutus suunnitellaan ensin kauneudenhoitoalalle, minkä jälkeen samaa pohjaa muokataan hiusalalle sopivaksi. Koulutusta on esitelty sen suunnittelun ja toteutuksen eri vaiheissa oppilaitoksen kauneus- ja hiusalalan tiimissä ja sitä on kehitetty tiimin kesken yhteistyössä.

Lapin Ammattiopiston työpaikkaohjaajien koulutusohjelma- verkkokurssi on toteutettu Opetushallituksen työpaikkaohjaajien koulutusohjelman perusteiden mukaan. Verkkokurssi on sisällöltään ja tavoitteiltaan Opetushallituksen antamien ohjeiden mukainen. Laajuudeltaan opinnot ovat 2 opintoviikkoa ja koulutuksen järjestäjän on huolehdittava, että koulutukselle asetetut tavoitteet saavutetaan. Koulutuksen järjestäjältä edellytetään laadunvarmistusta koulutuksesta.

Verkkokurssia suunniteltaessa on otettu huomioon oppimisolusta, jolle kurssi rakennetaan, eli Optima. Lapin Ammattiopistolla on vuosien kokemus Optima oppimisolustasta ja oppimisympäristöä on kehitelty eri hankkeiden ja työtuntien puitteissa. Työpaikkaohjaajien koulutusohjelma- verkkokurssin suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan oppimisympäristöön aikaan saadut parannukset ja kehitystyö. Suunnittelussa on kohderyhmän, sisällön, tavoitteiden ja verkko-oppimisympäristön lisäksi huomioitu myös pedagogisia ja teknisiä ratkaisuja valitsemalla tarkoituksenmukaiset ja mielekkäät objektit verkkokurssiin.

5.1.1 Kohderyhmä

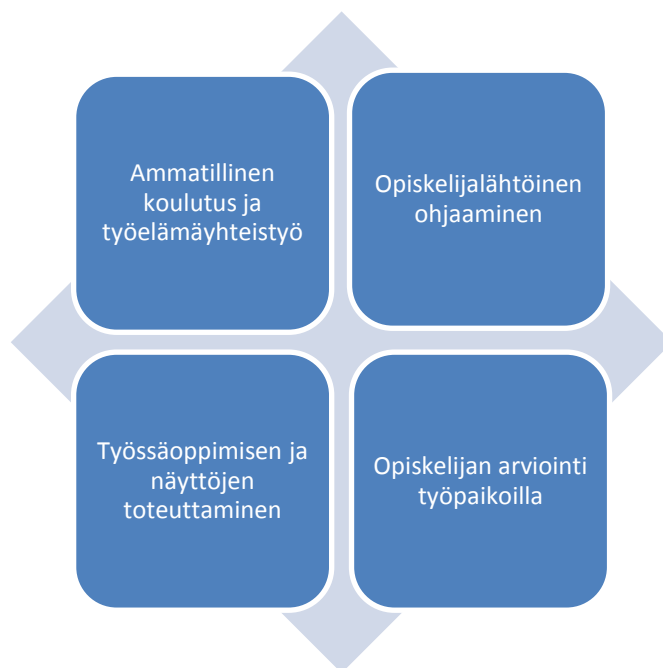
Koulutuksen kohderymänä on pääsääntöisesti n. 20-55 vuotiaat naiset Lapin alueella. He toimivat itsenäisinä yrittäjinä tai työntekijöinä kauneudenhoitoalan yrityksissä. Heidän työaikansa ovat hyvin vaihtelevat ja etenkin hiihtokeskuksissa sesonki-ajat ovat erityisen kiireisiä. Koulutuksia järjestettäessä yhteistä aikaa on ollut vaikea löytää, vaikka kiinnostusta ja tarvetta koulutukselle löytyisikin. Koulutusta suunniteltaessa on huomioitu kohderyhmän toiveet, heidän tekninen osaamisensa, ikänsä ja koulutuksen tarpeellisuus. Verkkokurssin suunnitteluun vaikuttaa myös verkko-opetuksen muodon määrääminen, onko koulutus kokonaan verkossa vai sisältääkö koulutus lähipäiviä. Lapin Ammattiopiston työpaikkaohjaajien koulutus suunnitellaan täysin verkko-opetuksen varaan ottaen huomioon kohderyhmän toiveet.

Kurssille hyväksytyille lähetetään kirjallinen hyväksymiskirje. Kirjeessä on mukana tieto laitteiden teknisistä vaatimuksista, ohjeet ja tunnukset verkkotyöskentelyyn sekä Lapin Ammattiopiston opas ”Työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt”. Lisäksi mukana on koulutuksen aikataulus ja opettajan sekä atk-tuen yhteystiedot. Koulutuksen aikataulu on mitoitettu sen opintoviikkoihin. Kahden opintoviikon verkkokoulutus ottaen huomioon kohderyhmän työnkuva ja aikataulu, suunnitellaan kestävän 4 kalenteriviikkoa. Aikataulu on sovellettu myös koulutuksen sisällön mukaisesti. Kurssin sisältönä on 4 eri teemaa. Yhden opintoviikon tuntimäärä on 40 tuntia, joten kahden opintoviikon kurssi on 80 tuntia, mukaan lukien niin tutustumisen materiaaleihin, osallistumisen keskusteluihin kuin tehtävien tekemisenkin.

5.1.2 Sisältö

Työpaikkaohjaajien koulutusohjelman keskeisimmät tavoitteet on kehittää työssäoppimisen sisältöä ja laatua, vahvistaa ohjaajan roolia ja osaamista sekä edistää ammattiosaamisen näyttöjen työelämälähtöisyyttä. Koulutusohjelma koostuu neljästä osa-alueesta: ammatillinen koulutus ja työelämäyhteistyö, opiskelijälähtöinen ohjaaminen, työssäoppimisen ja näyttöjen toteuttaminen sekä opiskelijan arviointi. Koulutusohjelman neljä osa-alueita on kuvattu alla olevassa taulukossa 4. Osa-alueet ovat itsenäisiä kokonaisuuksia ja niiden järjestyksen voi koulutuksen järjestäjä valita. Opetushallituksen ohjeiden mukaan koulutus voidaan toteuttaa siten, että se vastaa työpaikkaohjaajien tarpeita sekä sisältöä voidaan painottaa työelämän toiveiden mukaan. Lähiopetuksen rinnalle suositellaan etäopetusta ja lisäksi ohjeistetaan hyödyntämään työpaikkaohjaajien laaja-alainen osaaminen koulutuksen toteutuksessa. (Opetushallitus 2004, Työpaikkaohjaajien koulutusohjelman perusteet. 10.)

Taulukko 4. Työpaikkaohjaajien koulutusohjelma, 2 ov sisältö.

Lapin Ammattiopiston työpaikkaohjaajien koulutusohjelman kauneudenhoitoalalle neljän osa-alueen sisältö pohjautuu oppilaitoskohtaiseen kauneudenhoitoalan perustutkinnon opetus-suunnitelmaan ja työpaikkaohjaajan toimimisen perusteisiin. Koulutuksen sisällössä on huomioitu työpaikkaohjaajan velvollisuudet ja tehtävät sekä hänen vastuunsa perehdyttämisestä. Lisäksi koulutus antaa valmiuksia ohjata ja motivoida opiskelijoita heidän työssäoppimisjakson aikana. Koulutus ohjaa myös rakentavan palautteen antamiseen ja hyvään vuorovaikutukseen.

5.1.3 Valitut objektit

Työpaikkaohjaajien koulutusohjelma- verkkokurssin materiaalia koottaessa on pyritty hyödyntämään Lapin Ammattiopiston koordinoimaa NOTTE-hanketta, jonka tuotoksena oli runsaasti erilaista materiaalia työpaikkaohjaajien koulutukseen. Tällöin vältetään myös moninkertaisen materiaalin tuottaminen. Hankkeessa tuotettu materiaali on nimenomaan suunnattu verkko-opetukseen ja tallennettu yleisimmin käytettävissä oleviin .rtf- ja .ppt- muotoihin.

Lapin Ammattiopiston työpaikkaohjaajien koulutusohjelma kauneudenhoitoalalle sisältää tekstitiedostojen ja linkkien lisäksi erilaisia tehtäviä kuten keskustelumutoisen tehtävän ja taulukkomuotoisia sekä esseetehtäviä. Tehtävissä sovelletaan lähteiden avulla omaa osaamista käytäntöön, mikä onkin verkko-opetukselle suotavaa. Tehtävät ovat vaatimuudeltaan ja pituudeltaan mitoitettu koulutusohjelman laajuuteen eli kahteen opintoviikkoon. Koko koulutuksen ajan keskustelualue pidetään avoinna mahdollisten kysymyksien varalta. Avoimella keskustelualueella kannustetaan kysymään, ottamaan kantaa ja pohtimaan yhteisesti ajan-kohtaisia ja alakohtaisia asioita.

Lapin Ammattiopiston työpaikkaohjaajien koulutusohjelmaa ei arvioida numeraalisesti, vaan palautteella pyritään ohjaamaan ja kehittämään työpaikkaohjaajien osaamista. Koulutuksen tavoitteena on tiedon lisääminen ja työpaikkaohjaajan valmiuksien kartuttaminen, tästä syystä koulutuksesta annetaan sanallista palautetta eri teemojen yhteydessä sekä koko opintokokonaisuuden päätteeksi. Henkilökohtaisella sanallisella palautteella voidaan edistää työpaikkaohjaajien oppimista numeraalista arviointia paremmin. Työpaikkaohjaajien koulutusohjelmasta saa koulutuksen suoritettua todistuksen.

5.2 Verkkokurssin kokoaminen

Optima rakentuu eri toimintoja sisältävistä kehyksistä. Yläkehysten oikeassa kulmassa on käyttäjän oikeuksista riippuen seuraavat toiminnot: haku, ohjeet ja poistu. Nämä toiminnot ovat näkyvillä koko ajan liikuttaessa työtilassa. Vasemmassa kehyksessä ovat eri työtilat, jotka käyttäjällä on oikeus nähdä sekä henkilökohtainen oma tila- painike. Lapin Ammattiopiston ohjeiden mukaan vasemman kehyksen tiedot ovat myös nähtävillä työtilojen eri sivustojen otsikon alapuolella olevassa info-tiluksessa. Info-tiluksen teksteihin on muodostettu linkit kyseisiin kansioihin. Vasemmassa kehyksessä on siis myös työtilan sisältämät alakansiot.

Varsinainen työtila täyttää suurimman osan ruudusta ja on verkko-opetusta rakentavan henkilön muokattavissa. Lapin Ammattiopistossa on yksiköiden mukaisesti valmiit Optima- pohjat, joiden käyttö on aloitettu vuonna 2010. Työpaikkaohjaajien koulutusohjelma- verkkokurssissa käytetään Lapin Ammattiopiston palvelualueen Porokadun toimipisteen mallipohjaa. Verkkokurssin suunnittelua ja rakentamista ohjaa verkko-opetuksesta vastaava Eila Mäkinen. Pohjan värit, rakenne ja kuvitus ovat valmiina ja yhdenmukaiset Porokadun toimipisteen muiden koulutuksien kanssa. Koulutuksen visuaalinen ilme noudattaa siis yhteistä linjaa, eikä siihen tehdä muutoksia. Pohja on oppilaitoksen logon värien mukaan sini-punainen ja taustalla on oppilaitoksen käpy-logo. Sivun otsikon sisältävän yläpalkin värit on siniharmaa ja otsikon fontti on valkoinen. Otsikon alla olevan sisältö-palkin värit on kirkas punainen ja fontti on valkoinen. Sivun keskiosan taustan väri on valkoinen ja fontti on musta. Reunojen tehosteet ovat punaista ja sivuston taustaväri on vaalean harmaa. Kokonaisuudessaan värit mukaillee myös oppilaitoksen Internet-sivuja.

5.2.1 Verkkokurssin työtilan avaaminen

Verkkokurssin kokoaminen alkoi työtilan avaamisella Optimaan. Työtila nimettiin kurssin mukaisesti Työpaikkaohjaajien koulutusohjelma, 2 ov, kauneudenhoitoalaksi. Verkkokurssin rakentamisen edellytyksenä ”admin” - oikeudet, eli muokkausoikeus kurssin työtilaan. Kurssin rakentamiseen tarvittavia työkaluja ovat kansion tekeminen, kevyt web-editorin käyttö, tie-

doston tuominen Optimaan, linkin tekeminen Optimaan, ja Optiman sivupohjien muokkaaminen, keskustelualueen ja palautuslaatikon rakentaminen. Hyväksi ratkaisuksi on todettu "mallikurssin" laatiminen, jota voidaan kopioida tai linkittää eri ryhmille. Päivitys voidaan tällöin tehdä pelkästään alkuperäiseen ja muutos tulee kaikkiin linkitettyihin sivuihin.

5.2.2 Sivun luominen Optimaan

Työtilaan luodaan tarpeen mukaan kansioita ja alakansioita. Kansioihin voidaan toiminnon uusi objekti kautta tuoda materiaalia halutussa muodossa kuten valmiina tiedostona tai avata uuden objektin kautta kevyt web-editori eli ns. uusi sivu. Sivuuun voidaan luoda linkkien kautta uusia lisäsivuja. Toivottavaa on, että navigointi ja liikkuminen olisivat sujuvaa, eikä turhia linkkejä ja hyppyjä muodostettaisi.

Uuden objektin valinnan jälkeen määritellään sen yleiset asetukset. Asetuksissa objektille määritellään nimi, onko se piilotettu vai näkyvillä ja lisäksi asetukseen on mahdollista kirjoittaa kuvaus tai ohjeistus. Objektin ohjeistus voidaan myös asettaa näkyviin. Objektit on mahdollista ajoittaa eli määrittää alkamisajankohta ja sulkemisajankohta, mikäli tämä koetaan tarpeelliseksi. Materiaalin tuomisen Optimaan jälkeen, objekti voidaan Optiman sisällä linkittää halutulle sivulle aukeamaan uuteen selainikkunaan tai aukeamaan samalla selaimelle. Luotuja sivuja voidaan muokata valitsemalla "muokkaa" ja "kevyt web-editori". "Kevyt web-editoria" voidaan muokata word- ohjelmista tutuilla toiminnoilla eli tekstiä ja asetuksia muokkaamalla, säätämällä fonttia, värejä, muotoilua, sisennyksiä jne. Lapin Ammattiopiston työpaikkaohjaajien koulutusohjelman- verkkokurssin fontiksi on valittu Verdana.

5.2.3 Verkkokurssin aloitus

Kurssin etusivu luotiin valitsemalla uusi objekti- valikosta "kevyt web-editori" ja siihen porokadun mallipohja. Kevyt web-editorin muokkaustilassa fontti määriteltiin Otsikko "Työpaikkaohjaajien koulutusohjelma, 2 ov". Fontti otsikossa on 18 pt. Alaotsikkona on Kauneudenhoitoala ja fontti alaotsikossa on 14 pt. Otsikot sisältävän yläpalkin alapuolella olevassa palkissa on koulutuksen sisältämät kansiot linkkeineen. Tämän välipalkin fonttikoko on 8 pt. Itse sisältösivu on fonttikooltaan 10 pt ja riviväli on 1,5. Tekstiä tuotettaessa on huomioitu verkko-opetuksessa suositellut 4-5 rivin kappaleet ja tekstin selkeys. Liitteessä 1. on kuvattu Työpaikkaohjaajien koulutusohjelman aloitussivu, joka sisältää lyhyen perehdytyksen koulutukseen.

Verkkokurssi alkaa ohjaajan esittäytymisellä minkä jälkeen opiskelijat esittäytyvät toisilleen avoimella keskustelu-alustalla. Esittäytymisellä ryhmä tutustuu toisiinsa ja heitä yhdistää yhteinen oppimisen tavoite. Ryhmää myös sitoutetaan täten toisiinsa ja opiskeluun. Keskuste-

lu-alue luotiin Optimaan valitsemalla uusi objekti- kohdasta ”keskustelualue”. Keskustelu-alue nimettiin ”Esittäytyminen” ja sen ohjeistus valittiin näkyväksi. Käyttäjille annettiin oikeudet lisätä kommentteja. Ohjeistuksessa neuvotaan opiskelijoita esittäytymään.

5.2.4 Verkkokurssin teemat ja tehtävät

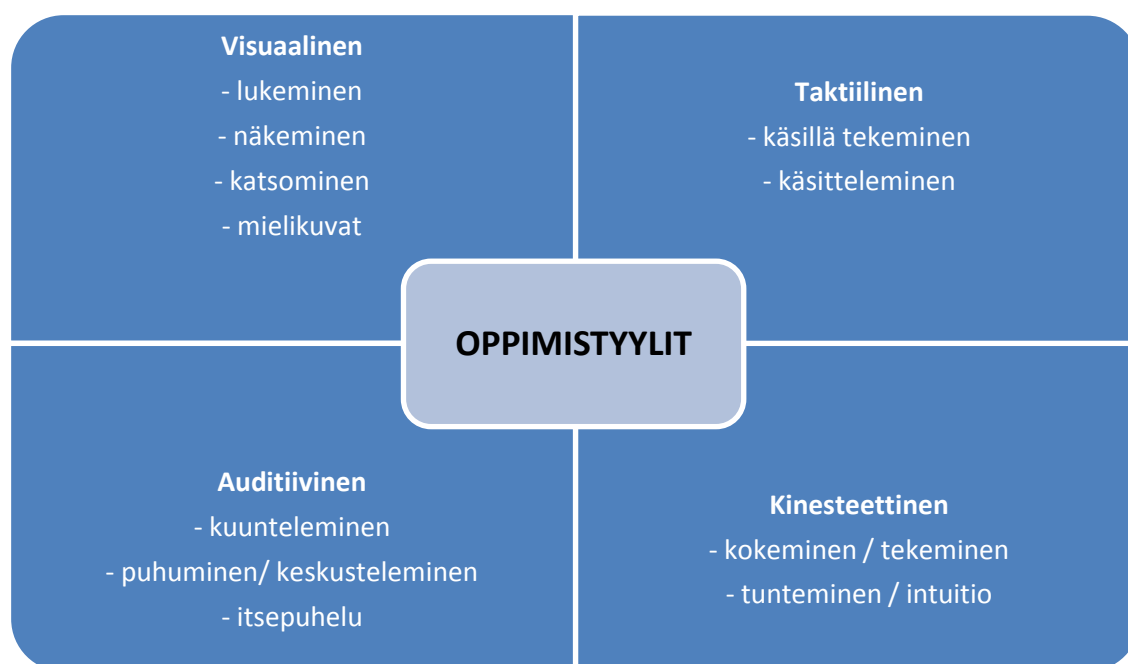
Kurssiin luotiin sisällön mukaisesti kansiot teemoittain. Kansiot luotiin uusi objekti- toiminnon kautta valitsemalla ”kevyt web-editori” ja sivut nimettiin teemojen mukaisesti. Web editoreihin valittiin Lapin Ammattopiston mallipohja Porokatu. Kukin kansio sisältää työpaikkaohjaajien koulutuksen sisältämien teemojen mukaisesti materiaalia ja tehtäviä.

Ensimmäisen teeman aiheen ammatillinen koulutus ja työelämäyhteistyö tehtävänä on keskustelu, jossa opiskelijat osallistuvat Optimassa olevien lähteiden mukaisesti. Lähteinä tässä osa-alueessa on Opetushallituksen suomalaisen koulutusjärjestelmän rakentuminen sekä kauneudenhoitoalan perustutkinnon perusteet, Lapin Ammattopiston kauneudenhoitoalan perustutkinnon opetussuunnitelma, sekä työturvallisuutta koskevat lait ja ohjeet. Kysymyksiä on mm. yhteistyön tarpeellisuus oppilaitoksen ja työelämän välillä sekä alan ammatillisen koulutuksen kehittyminen ja kehittäminen. Lähteet tuotiin optimaan tuomalla valmiit tiedostot Optimaan tietokoneelta .rtf- muodossa ja liittämällä lähteet linkkien kautta teeman etusivulle. Lisäksi lähteisiin tuotiin Optiman ulkopuolelta linkkejä. Nämä ulkopuoliset linkit voidaan tuoda ”kevyt web-editorin” muokkaus-tilassa valitsemalla painike ”lisää linkki”. Ensimmäisen teeman etusivu on nähtävänä liitteessä 2.

Ensimmäisen teeman keskeinen osaaminen on tuntee ammatillisen koulutuksen rakennetta, järjestämistä ja tavoitteita kauneudenhoitoalalla. Tarkoituksena on lisäksi herätellä työpaikkaohjaajien kiinnostusta kehittää alan ammatillista koulutusta yhdessä oppilaitoksen kanssa mm. suunnittelemalla työssäoppimisen mahdollisuuksia ja tavoitteita. Keskustelu verkossa sujuu ohjatusti ja edellytyksenä on 3 kommenttia per opiskelija. Yhden kommentin pituus pisimmillään puoli sivua, mikä tuo sujuvuuden lukemiseen olematta silti liian suppea. Tehtävä 1 - keskusteluksi nimetty keskustelualue muodostettiin Optimaan samoin kuin esittäytyminen luomalla uusi keskustelualue, nimeämällä se ja määrittelemällä kirjoitusoikeudet. Tehtävä 1- keskustelun ohjeistus on kokonaisuudessaan liitteessä 6. Tehtävän 1. keskustelun toivotaan lisäävän perehtymistä kauneudenhoitoalan ammatilliseen koulutuksen ajankohtaiseen tilanteeseen ja herättävän innostusta vaikuttaa ammatilliseen koulutuksen tulevaisuuteen. Keskustelun tavoitteena on lisäksi tuoda esille Opetushallituksen ohjeiden mukaista laaja-alaista ammatillista osaamista työpaikkaohjaajien koulutukseen osallistujien omakohtaisilla mielipiteillä ja kokemuksilla. Opettaja ohjaa keskustelua kysymyksiä mukaan ja voi tarvittaessa esittää tarkentavia kysymyksiä tai aktivoida lisää keskustelua.

Koulutuksen toisen teeman eli opiskelijälähtöisen osallistumisen keskeisimmät tavoitteet ovat perehtyä työssäoppimisen tavoitteisiin ja sisältöihin ja ohjata opiskelijaa näiden tavoitteiden ja sisältöjen mukaisesti yhteistyössä oppilaitoksen kanssa. Työpaikkaohjaajien koulutusohjelman tavoitteena on antaa työpaikkaohjaajalle työvälineitä opiskelijan ohjaukseen huomioiden eri oppimistyyliä ja erilaiset oppijat ja vuorovaikutuksen merkitys. Taulukossa 5. on kuvattu eri oppimistyyliä, oheinen taulukko on myös työpaikkaohjaajien koulutusohjelman lähteenä. Teeman aikana tutustutaan eri oppimistyyliin ja opetusmenetelmiin mitä voi käyttää kyseisissä oppimistyyliissä.

Taulukko 5. Oppimistyyliä.

Teeman lähteenä työpaikkaohjaajien koulutusohjelma- verkkokurssilla ovat yllä olevan taulukko 5:n. lisäksi hyvä vuorovaikutus- .pdf- tiedosto, power point- esitys työssäoppimisen ohjauksesta, sekä erilaisen opiskelijan määrittely ja power point aiheesta ”Erilaiset oppijat ammatillisessa koulutuksessa. Materiaalit on tehty NOTTE- hankkeessa. Työssäoppimisen ohjausesityksessä käsitellään mitä työssäoppimisen ohjauksessa tulee ottaa huomioon ohjatessa erityisesti nuorta opiskelijaa ja ohjataan ohjauksen hyviin käytänteisiin. Tärkeää on opiskelijan taustoihin ja henkilökohtaisiin ominaisuuksiin perehtyminen. Erilaiset oppijat materiaaleissa kerrotaan mitä käsite ”erilainen oppija” voi pitää sisällään ja miten erilainen oppija voidaan huomioida ohjauksessa. Lähteisiin on lisäksi liitetty Lapin Ammattiopiston kauneudenhoitoalan perustutkinnon opetussuunnitelman sisällön ajoittuminen opintojen ajalle. Tästä .pdf- tiedostosta työpaikkaohjaajan näkee tiivistetysti mille opintovuodelle opinnot sijoittuvat. Tarkempaa tietoa opintojen sisällöstä löytyy opetussuunnitelmasta, joka on myös koulutuksen lähteenä. Toisen teeman etusivu on nähtävillä liitteessä 3.

Teeman tehtävä on täytettävä .rtf- muotoinen taulukko, joka tallennetaan omaan tiedostoon, täytetään ohjeen mukaan ja palautetaan palautuslaatikkoon. Palautuslaatikko luodaan Optimaan valitsemalla uusi objekti- valikosta ”palautuslaatikko”. Palautuslaatikko nimetään, sen näkyvyys, ohjeistus ja ajoitus määritellään tarpeen mukaan. Tehtävän 2. taulukko on tuotu valmiina .rtf-tiedostona Optimaan. Tallennusmuoto on valittu siten, että opiskelijat pääsevät muokkaamaan tiedostoaan tehtävää tehdessään.

Tehtävän 2. tavoitteena on, että työpaikkaohjaaja tutustuu eri oppimistyyliin ja oppii ottamaan opiskelijoiden henkilökohtaisen ominaisuudet huomioon ohjauksessa sekä sovelta- maan niitä kauneudenhoitoalan opetussuunnitelman mukaisesti eri työtehtävien ohjauksessa työssäoppimisjaksolla. Taulukkomuotoisessa tehtävässä täytetään ensin vasempaan sarakkeeseen kauneudenhoitoalan perustutkinnon mukainen työtehtävä, jota voidaan toteuttaa työs- säoppimispaikassa, esimerkiksi käsihoito. Oikeanpuoleiseen sarakkeeseen työpaikkaohjaaja kirjoittaa huomioita miten hän ohjaisi opiskelijaa työtehtävässä, miten eri oppimismenetel- miä ohjauksessa voi käyttää ja miten antaa palautetta myönteinen vuorovaikutus huomioiden. Koulutuksen opettaja tarkistaa tehtävän ja antaa kommentteja, joiden pohjalta työpaikkaoh- jaaja voi edelleen kehittää osaamistaan. Liitteenä 7. on tehtävän taulukko.

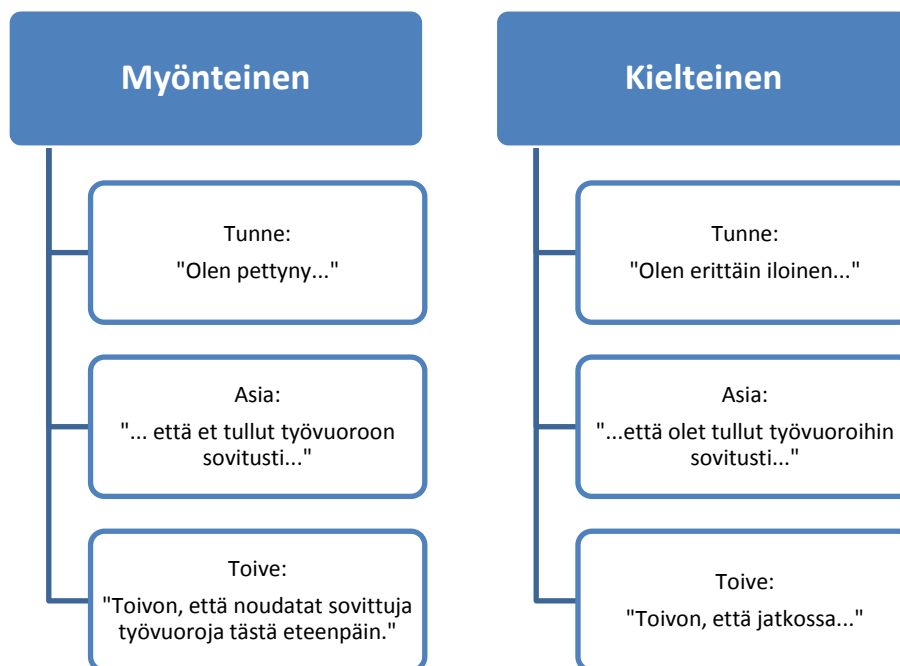
Koulutuksen kolmas teema eli työssäoppimisen ja näyttöjen toteuttaminen keskittyy pereh- dyttämiseen, työturvallisuuteen ja ammattiosaaminen näyttöjen sekä työssäoppimisen sopi- muksiin, sääntöihin ja ohjeisiin. Koulutuksen etusivu muodostetaan kopioimalla aikaisemman teeman pohja kevyt web-editorin pohjaksi. Kolmannen teeman etusivu on nähtävillä liitteessä 4. Työpaikkaohjaajien koulutusohjelman- verkkokurssin lähteinä tässä teemassa ovat Lapin Ammattiopiston kauneudenhoitoalan perustutkinnon opetussuunnitelma sekä Opetushallituk- sen kauneudenhoitoalan perustutkinnon perusteet ja NOTTE- hankkeen työturvallisuutta kos- keva materiaali. NOTTE- hankkeen työturvallisuusmateriaaliin on koottu työssäoppimista kos- kevia lakeja ja ohjeita. Lisäksi lähteinä on perehdytyslista työpaikkaohjaajalle sekä Lapin Ammattiopiston työssäoppimista ja näyttöjä koskeva sopimus pohja. Perehdytyslistan ja sopi- muspohjan työpaikkaohjaajat voivat tallentaa omiin tiedostoihinsa ja hyödyntää jatkossa työssäoppimisten yhteydessä. Tiedostot ovat .rtf- muodossa, joten ne aukeavat helposti eri ohjelmistoissa. Perehdyttämislomakkeen avulla työpaikkaohjaaja voi käydä kohta kohdalta läpi työssäoppimiseen ja työturvallisuuteen liittyviä tekijöitä kuten opiskelijan perehdytyksen työpaikan toimintaperiaatteisiin, työaikoihin, työtehtäviin, työympäristöön, puhtaanapitoon ja turvallisuusohjeisiin. Perehdyttämislomakkeessa on myös huomioitu mitä täytyy tehdä en- nen työssäoppimisen alkamista kuten nimetä työssäoppijalle ohjaaja ja varahenkilö, varata aikaa ohjaukselle ja perehtyä työssäoppimisen tavoitteisiin ja sisältöön ja suunnitella työs- säoppimisjaksoa niiden mukaan.

Kolmannen teeman tehtävänä on taulukko kuten teemassa 2. Taulukon aiheena ovat näyttötehtävät ja niiden keskeisimmät osaamisalueet. Työpaikkaohjaaja tutustuu näyttöjen kuvauksiin ja arvioi yrityksensä tilat, laitteet ja palvelutarjonnan, minkä mukaisesti hän täyttää taulukon työpaikalla mahdollisesti toteutuvat näytöt. Lisäksi tehtävässä työpaikkaohjaaja arvioi työturvallisuutta, omaa osaamistaan näytön vastaanottoon sekä mahdollisia kehittämiskohteita. Tehtävää suunniteltaessa on huomioitu sen käytettävyys myös lähiopetuksessa kirjallisessa muodossa, joten vastauksille on varattu runsaasti tilaa. Tehtävä 3. palautetaan tehtävän 2. mukaan muilta opiskelijoilta piilotettuun palautuslaatikkoon ja opettaja antaa sanallisen palautteen työpaikkaohjaajalle ja ohjaa häntä henkilökohtaisesti.

Neljäs teema, jonka etusivu on nähtävissä liitteessä 5., eli opiskelijan arviointi, sisältää arvioinnin ja palautteen antamisen sekä motivoinnin. Tarkoituksena on auttaa työpaikkaohjaaja toimimaan opiskelijaa ohjatessaan tavoitteellisesti, kannustavasti arviointikriteerit huomioiden. Näitä periaatteita hyödynnetään jo työpaikkaohjaajien koulutuksessa. Opiskelijat soveltavat teeman sisältöä saman tien käytäntöön teeman tehtävässä arvioiden koulutusta, oppimistaan ja antaen kehittämisideoita koulutuksen järjestämiseen. Samalla vastataan Opetushallituksen ohjeistukseen työpaikkaohjaajien koulutuksen laadunvarmistuksesta.

Lähteinä ovat kauneudenhoitoalan perustutkinnon opetussuunnitelma ja tutkinnon perusteet sekä NOTTE- hankkeessa tuotetut power point- esitykset ohjauskeskustelun välineitä ja opiskelijan arviointi työpaikalla ja rakentavan palautteen malli, kuten taulukossa 6. Ohjauskeskustelun välineitä- esityksessä työpaikkaohjaajalle annetaan työkaluja keskusteluun ja palautteen antamiseen. Seuraavan sivun taulukossa 6. on annettu käytännön esimerkkejä miten antaa niin myönteisestä kuin kielteisestäkin asiasta rakentavaa palautetta. Palaute on hyvä antaa kerroksittain, ensin sanoa tunne, sitten mikä asia ja viimeiseksi toive miten jatkossa olisi hyvä toimia. Opiskelijan arviointi työpaikalla- esityksessä perehdytään arvioinnin taustalla oleviin sääköksiin, opiskelijan arviointiin koko opintojen aikana sekä arvioinnin tehtäviin ja tarkoitukseen. Lisäksi materiaalissa kerrotaan ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnin kulusta ja tarkoituksesta.

Taulukko 6. Rakentavan palautteen antaminen.

Opiskelijan arviointi teeman tehtävänä työpaikkaohjaaja tutustuu lähdemateriaaleihin ja pohtii omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan arvioinnin suhteen. Tehtävä kirjoitetaan essee- muotoisesti ja palautetaan palautuslaatikkoon. Opettaja antaa palautteen opiskelijalle henkilökohtaisesti ja sanallisesti. Opetushallituksen ohjeistuksen mukaan työpaikkaohjaajien koulutuksista kerätään palautetta. Palautteen tavoitteena on kehittää koulutusta vastaamaan yhä paremmin työelämän toiveita ja tarpeita. Myös Lapin Ammattiopiston työpaikkaohjaajien koulutusohjelma- verkkokurssista kerätään kurssin loputtua palaute. Neljännen teeman jälkeen työpaikkaohjaaja täyttää .pdf- muotoisen työpaikkaohjaajakoulutuksen palautteen kirjallisesti ja palauttaa sen oppilaitokselle palautuskirjekuoressa. Palautelehtimäkkeessä hän arvioi koulutuksen toteutumista ja hän voi antaa kehittämisehdotuksia koulutuksen järjestämiseen. Palautteesta tehdään yhteenveto ja sen avulla koulutusta pyritään kehittämään työelämän toiveiden mukaisesti.

5.3 Kurssin toteutus

Verkkokurssin toteuttamisessa toimijoina ovat opettaja, yksikön verkko-opetuksesta vastaava henkilö ja tekninen tuki. Yksikön verkko-opetusvastaava ylläpitää verkkokurssitarjontinpalvelua ja tekee mahdolliset tarjoukset. Hän myös vastaa palautteiden yhteenvedosta. Opettaja ilmoittaa kurssitarjonnan, opettaa, ohjaa ja arvioi verkossa sekä päättää verkkokurssin. Lisäksi opettaja ottaa vastaan kurssia koskevat palautteet. Tekninen tuki tekee käyttäjätunnukset opiskelijoille, tarvittaessa tukee ja neuvoo opettajaa sekä kurssin loputtua poistaa tunnukset. (Lapin Ammattiopisto 2007b.)

Lapin Ammattiopiston työpaikkaohjaajien koulutusohjelmaa on muokattu vuoden 2010 aikana testihenkilöiden avulla. Koulutuksen teemat ovat Opetushallituksen perusteella rakennettu, mutta teemojen tehtäviä on muokattu kauneudenhoitoalan ammattilaisten toiveiden mukaan. Kurssin tehtävien laajuutta on muokattu realistisiksi ja niiden tehtävänantoja on tarkennettu. Kurssin suunnittelija on ennen työpaikkaohjaajien koulutusohjelma- verkkokurssin suunnittelua tutustunut useaan eriin verkko-oppimisympäristöön ja erilaisiin verkkokoulutuksiin, sekä osallistunut verkkopedagogiikan opetukseen. Verkkokurssia rakennettaessa kokeiltiin eri rakenteita ja navigointeja ja lopulta päädyttiin yksinkertaiseen sisältöä noudattavaan rakenteeseen.

Materiaalin vieminen oppimisolustalle on tehty vuoden 2010 aikana. Verkkokurssin suunnittelija on myös koulutuksen tuleva opettaja, joten kurssia voidaan muokata tarpeiden ja toiveiden mukaan. Koulutusta tarjotaan Lapin alueen työpaikkaohjaajille vuoden 2011 alussa. Pilottiryhmään on tarkoitus ottaa n. 10 opiskelijaa. Hiusalan vastaava koulutus toteutetaan myös kevään 2011 aikana. Koulutuksien järjestämisen myötä työelämän toiveisiin ja tarpeisiin pystytään vastaamaan.

6 Pohdinta

Työpaikkaohjaajien koulutusohjelma verkkokurssin suunnittelu ja toteuttaminen Lapin Ammattiopistolle on ollut moniulotteinen projekti. Se on sisältänyt perehtymistä pedagogisiin tietoihin, internetin ominaispiirteisiin erityisesti opetuskäytössä ja myös kurssin kohderyhmä on vaikuttanut suunnitteluun ja toteutukseen. Kauneudenhoitoalan työpaikkaohjaajat ovat usein aikuisopiskelijoita, joiden aikataulu on hyvin kiireistä, mikä luo omat vaatimuksensa koulutuksille. Huomioitavaa oli myös Lapin maantieteelliset välimatkat. Tästä syystä verkko-pedagogiikan valinta koulutuksen toteutukselle tuntui alusta lähtien luontevalta. Tämän kyseisenkin koulutuksen kehittäminen on jo meneillään, sillä koulutus muokataan myös Lapin Ammattiopiston hiusalan työpaikkaohjaajille. Lisäksi koulutuksesta tehdään opiskelijoille suunnattu versio. Kuten verkko-koulutuksen erityispiirteisiin kuuluu, koulutus kehittyy nopeaa vauhtia ja sen haasteita onkin pysyä työelämän vaatimusten ja tarpeiden mukana. Tulevaisuudessa mahdollista myös on tehdä näyttö työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen opintojakson yhteydessä. Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen on opetussuunnitelman mukainen opintojakso kauneudenhoitoalan perustutkinnosta. Tällä hetkellä koulutusohjelma on työelämän tarpeiden mukaan suunnattu työelämälle ja koulutus opiskelijoille suunnitellaan ja toteutetaan vuonna 2011.

Lapin Ammattiopiston ohjeet rajoittivat suunnittelun vapautta ja useista hyvistä ideoista jouduttiin luopumaan sääntöjen ja ohjeiden tuodessa rajoja. Verkkokurssin suunnitteluun tarvitaan runsaasti aikaa kokeilla eri pohjien ja ratkaisujen toimivuutta. Kehitettävää löytyi paljon jo matkan varrelta. Sanotaan ”työ tekijäänsä opettaa”, ja näin oli myös tässä, sillä eri ratkaisujen kokeileminen ja muokkaaminen itsessään oli hyvin opettavaista. Kehitettävää on etenkin tehtävien tarkastamisessa ja koulutusta opettavien opettajien ohjeistamisessa tehtävien tarkistamiseen. Kurssimateriaali otetaan koekäyttöön marraskuussa 2010 ja koekäytön palautteiden mukaisesti kurssi kehitetään edelleen. Koulutusta ohjaaville opettajille tehdään ns. valmiit vastaukset tehtävien tarkistamista varten. Verkkokurssin alkuperäinen aikataulu ei sujunut suunnitelmien mukaan, vaan kurssin toteutus siirtyi keväälle 2011.

Verkkokurssin suunnittelussa ja toteuttamisessa hyvin onnistui toimivan rakenteen löytyminen koulutukselle. Navigointi on myös toimiva ja asettelu sekä yleisilme ovat selkeitä. Navigointia muutettiin useaan otteeseen verkkokurssin työstämisen vaiheissa ja lopulta päädyttiin mahdollisimman yksinkertaiseen ja siistiin asetteluun. Tavoitteena oli luoda visuaalisesti selkeä, toiminnaltaan sujuva ja helposti luettavissa oleva opintojakso, jota olisi miellyttävä opiskella verkossa. Tavoitteet saavutettiin hyvin ja tämän hetkinen koulutusrunko on valmis käyttöön.

Lähteet

Aho, H. & Kullaslahti, J. 2006. Verkko-opetuksen tuotannosta opittua. Hämeenlinna: HAMK eLearning Centre.

Finlex. 1998. Laki ammatillisesta koulutuksesta. Viitattu 27.10.2010.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980630>

Finlex. 2002. Työturvallisuuslaki. Viitattu 27.10.2010.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>

Hosio, M. & Rissanen, K. 2004. Verkkokurssien hankinta ja käyttöönotto, käsikirja. Hämeenlinna: HAMK eLearning Centre.

Kalliala, E. 2002. Verkko-opettamisen käsikirja. Jyväskylä: Koodi.

Keränen, V & Penttinen, J. 2007. Verkko-oppimateriaalin tuottajan opas. Porvoo: Docendo.

Kiesiläinen, L. 2004. Vuorovaikutusvastuu - Ammatilliset vuorovaikutustaidot kasvatusyhteisössä. Tallinna: Arator.

Kärki, S-L. 2008. Ammatillisten perustutkintojen ja perusteiden uudistamisperiaatteet. Viitattu 15.5.2010.
http://www.oph.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/oph/embeds/12272_slk_tiedTil_17_0308.pdf

Lapin Ammattiopisto, 2006a. Erilaiset viestintätavat. Rovaniemi: Lapin Ammattiopisto

Lapin Ammattiopisto. 2006b. Hyvä vuorovaikutus. Rovaniemi: Lapin Ammattiopisto

Lapin Ammattiopisto. 2010a. Opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa, kauneudenhoitoalan perustutkinto. Rovaniemi: Lapin Ammattiopisto.

Lapin Ammattiopisto. 2010b. Perehdytyslomake. Rovaniemi: Lapin Ammattiopisto.

Lapin Ammattiopisto 2009a. Työssäoppiminen ja Ammattiosaamisen näyttö. Viitattu 15.5.2010. <http://www.lao.fi/?depid=10340>

Lapin Ammattiopisto 2009b. Työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt. Rovaniemi: Lapin Ammattiopisto.

Lapin Ammattiopisto 2007a. Verkko-opetuksen suunnittelu. Rovaniemi: Lapin Ammattiopisto.

Lapin Ammattiopisto 2007b. Verkko-opetuksen toteuttaminen. Rovaniemi: Lapin Ammattiopisto.

Nokelainen, P. 2002. Digitaalisen oppimateriaalin standardointi tietoverkko-kouluttajan näkökulmasta. Teoksessa Saarinen, J. (toim.), Tapio Varis, Piipari Martti, Nokelainen Petri, Vainio Leena ja Rintala Mika. Kouluttajana verkossa- menetelmät ja tekniikat. Saarijärvi: Hämeen ammattikorkeakoulu. s. 85-112.

Nuotio, U. Suomen Kosmetologien Yhdistys. Aikaa Kauneudelle 1938- 1998.

Opetushallitus. 2009. Kauneudenhoitoalan perustutkinnon perusteet. Viitattu 20.5.2010.
http://www.oph.fi/download/110509_Kauneudenhoitoalan_perustutkinto_2009.pdf

Opetushallitus. 2004. Työpaikkaohjaajien koulutusohjelman perusteet 2ov. Viitattu 27.10.2010.

http://www.oph.fi/download/49229_tyopaikkaohjaajien_koulutusohjelman_perusteet.pdf

Prashnig, B. 2000. Erilaisuuden voima. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Rauste- Von Wright, M. Von Wright Johan & Soini Tiina. 2003. Oppiminen ja koulutus. Juva: WSOY

Remes, P. 2008. Luentomateriaali ammatilliset pedagogiset opinnot.

Saarinen, J. (toim.), Tapio Varis, Piipari Martti, Nokelainen Petri, Vainio Leena ja Rintala Mika. 2002. Kouluttajana verkossa- menetelmät ja tekniikat. Saarijärvi: Hämeen ammattikorkeakoulu.

Soila Satu & Tervola Tarja (toim.) 2003. Tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytön väyliä ja karikoita. Saarijärvi: Hamk.

Sosiaaliportti. 2009. Itsearviointi. Viitattu 12.8.2010.

<http://www.sosiaaliportti.fi/Page/dde76556-2631-4a8f-8931-706f546e819e.aspx>

Tervola, Tarja. 2003. Tieto- ja viestintätekniiikka opetuksessa osa-alueista kokonaisuuteen. Teoksessa Soila Satu & Tervola Tarja (toim.) Tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytön väyliä ja karikoita. Saarijärvi: Hamk.

Tynjälä, P. 2002. Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Tampere: Tammi.

Liitteet

Liite 1. Työpaikkaohjaajien koulutusohjelman etusivu	44
Liite 2. Työpaikkaohjaajien koulutusohjelman I teema	45
Liite 3. Työpaikkaohjaajien koulutusohjelman II teema	46
Liite 4. Työpaikkaohjaajien koulutusohjelman III teema	47
Liite 5. Työpaikkaohjaajien koulutusohjelman IV teema	48
Liite 6. Tehtävä 1.- keskustelu	49
Liite 7. Tehtävä 2.	50

Liite 1. Työpaikkaohjaajien koulutusohjelman etusivu

Lapin ammattiopisto - Windows Internet Explorer

http://optima.lapinkampus.fi/learning/id300/bin/user

Tiedosto Muokkaa Näytä Suosikit Työkalut Ohje

Suosikit Ehdotetut sivustot Ilmainen Hotmail-tili Web Slice -valikoima

Lapin ammattiopisto

Vaihda ympäristöä Haku Ohjeet Poistu

LAPIN AMMATTIOPISTO DISCENDUM OPTIMA

Työpaikkaohjaajien koulutus | aloitus.html

Työtilat

Työpaikkaohjaajien koulutus

Uusi objekti

aloitus.html

Esittäytyminen

Ammatillinen koulutus ja työelämäyhteistyö

Opiskelijalähtöinen ohjaaminen

Työssäoppimisen ja näyttöjen toteuttaminen

Opiskelijan arviointi

Sopimukset ja ohjeet

TYÖPAIKKAOHJAAJIEN KOULUTUSOHJELMA, 2 ov

Kauneudenhoitoala

Alkuun	Säännöt ja sopimukset	Ammatillinen koulutus ja työelämäyhteistyö	Opiskelijalähtöinen ohjaaminen	Työssäoppimisen ja näyttöjen toteuttaminen	Opiskelijan arviointi	Sopimukset ja ohjeet
--------	-----------------------	--	--------------------------------	--	-----------------------	----------------------

Tervetuloa opiskelemaan työpaikkaohjaajaksi.

Tämän koulutusohjelman suoritettuasi, sinulla on valmiudet ohjata ja arvioida opiskelijaa työssäoppimisjaksoilla sekä opiskelijan suorittaessa ammattiosaamisen näyttöjä yrityksessä. Tavoitteena on antaa käytännön työkaluja ohjaukseen ja arviointiin sekä vahvistaa työpaikkaohjaajien roolia. Samalla edistetään oppilaitoksen ja yritysten välistä yhteistyötä.

Voit opiskella työssäoppimiseen ja näyttöihin liittyvät asiat ja käytänteet kokonaan verkossa. Opiskeluun tarvitsen tietokoneen ja internet-yhteyden. Ohjeita verkko-opiskeluun löydät oikean yläkulman **Ohjeet**-linkistä.

Koulutus on laajuudeltaan 2 ov. Opinnoista saat todistuksen.

Esittäytymisen jälkeen edetään teemoittain.

Liite 2. Työpaikkaohjaajien koulutusohjelman I teema

Lapin ammattiopisto

Vaihda ympäristöä Haku Ohjeet Pois

Ammatillinen koulutus ja työelämäyhteistyö | etusivu osio I.html

TYÖPAIKKAOHJAAJIEN KOULUTUSOHJELMA, 2 ov

Kauneudenhoitoala

Alue	Ammatillinen koulutus ja työelämäyhteistyö	Opiskelijälähtöinen ohjaaminen	Työssäoppimisen ja näyttöjen toteuttaminen	Opiskelijan arviointi	Sopimukset ja ohjeet
------	--	--------------------------------	--	-----------------------	----------------------

AMMATILLINEN KOULUTUS JA TYÖELÄMÄYHTEISTYÖ

Tavoitteet:

Työpaikkaohjaaja

- tuntee oman alansa ammatillisen koulutuksen yleisen rakenteen ja erilaiset koulutuksen järjestämis muodot
- tuntee oman alansa ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteet
- kehittää työelämän ja ammatillisen koulutuksen välistä yhteistyötä
- suunnittelee työssäoppimista ja ammattiosaamisen näyttöjä omalle työpaikalleen
- tutustuu alan ja työpaikan työsuojelua koskeviin määräyksiin ja huolehtii, että työssäoppijan oppimisympäristö on turvallinen

Sisältö:

- Oman alan perustutkinnon muodostuminen (opetussuunnitelman opintokokonaisuudet)
- Oppilaitoskohtaiset ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamissuunnitelmat
- Ammattiosaamisen näyttöjen arviointikriteerit
- Työssäoppimis- ja näyttöympäristöanalyysi -alkukartoituslomake
- Työturvallisuus - lait ja ohjeet

Lähteet:

- [Suomalainen koulutusjärjestelmä](#)
- [Kauneudenhoitoalan perustutkinto, opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa, Lapin Ammattiopisto 2010.](#)
- [Kauneudenhoitoalan perustutkinnon perusteet, OPH, 2009.](#)
- [Laki nuorista työntekijöistä](#)
- [Työturvallisuuslaki](#)
- [Työturvallisuus / NOTTE](#)

Perehdy lähteenä oleviin liitteisiin ammatillisesta koulutuksesta. Tutustu oman alasi ammatillisen koulutuksen tavoitteisiin, sisältöön ja tehtäviin. Lapin Ammattiopiston kauneudenhoitoalan perustutkinnon opetussuunnitelman tutkintokohtaisesta osasta löytyy perustutkinnon sisältö ja ammattiosaamisen näyttöjen kuvaukset. Ammattiosaamisen näyttöjen arviointikriteerit löytyvät Opetushallituksen kauneudenhoitoalan perustutkinnon perusteista.

Perehtymisen jälkeen osallistu tehtävä 1.- keskusteluun ohjeistuksen mukaan.

Työtilat

Työpaikkaohjaajien koulutus

Ammatillinen koulutus ja työelämäyhteistyö

Uusi objekti

- etusivu osio I.html
- Tehtävä 1. - keskustelu
- työturvallisuus.pdf

Opiskelijälähtöinen ohjaaminen

Työssäoppimisen ja näyttöjen toteuttaminen

Opiskelijan arviointi

Sopimukset ja ohjeet

Liite 3. Työpaikkaohjaajien koulutusohjelman II teema

Lapin ammattiopisto

Vaihda ympäristöä Haku Ohjeet Poistu

Opiskelijälähtöinen ohjaaminen | etusivu osio II.html

TYÖPAIKKAOHJAAJIEN KOULUTUSOHJELMA, 2 ov

Kauneudenhoitoala

Alkuvuon	Ammatillinen koulutus ja työelämäyhteistyö	Opiskelijälähtöinen ohjaaminen	Työssäoppimisen ja näyttöjen toteuttaminen	Opiskelijan arviointi	Sopimukset ja ohjeet
--------------------------	--	--	--	---------------------------------------	--------------------------------------

OPISKELIJALÄHTÖINEN OHJAAMINEN

Tavoitteet:

Työpaikkaohjaaja

- perehtyy opiskelijan työssäoppimisjakson tavoitteisiin ja sisältöihin
- ohjaa opiskelijaa työpaikalla suoritettavaan ammattiosaamisen näyttöön
- toimii yhteistyössä oppilaitoksen kanssa
- varmistaa, että työssäoppimispaikka on turvallinen ja laadukas oppimisympäristö
- perehtyy työsuoja- ja turvallisuusohjeisiin
- ymmärtää nuoren ajatusmaailmaa ja osaa toimia rakentavana ratkaisijana ristiriitatilanteissa
- kehittää yksilöllisiä työssäoppimistilanteita lähtökohdiltaan erilaisille opiskelijoille
- luo vuorovaikutustaidoillaan myönteistä ja motivoivaa ilmapiiriä

Sisältö:

- Työsuoja- ja turvallisuusohjeet ja lait
- Opiskelijan ohjaaminen
- Oppimistyylit
- Erilainen opiskelija

Lähteet:

- [Lapin Ammattiopiston kauneudenhoitoalan perustutkinnon ajoittuminen](#)
- [Työturvallisuus](#)
- [Oppimistyylit / NOTTE](#)
- [Erilainen oppija / NOTTE](#)
- [Erilaiset opiskelijat ammatillisessa koulutuksessa / NOTTE](#)
- [Työssäoppimisen ohjaaminen / NOTTE](#)
- [Hyvä vuorovaikutus / NOTTE](#)

Tutustu lähteisiin, tallenna tehtävä 2.- lomake tietokoneellesi ja täytä se ohjeiden mukaan. Palauta tehtävä palautuslaatikkoon.

Työtilat

Työpaikkaohjaajien koulutus

Ammatillinen koulutus ja työelämäyhteistyö

Opiskelijälähtöinen ohjaaminen

Uusi objekti

etusivu osio II.html

Tehtävä 2.

Tehtävä 2 lomake

ops_ajoittuminen.pdf

oppimistyylit.ppt

erilainen_oppija.pdf

erilaiset_oppijat.ppt

työssäoppimisen_ohjaaminen.ppt

hyvä_vuorovaikutus.ppt

Työssäoppimisen ja näyttöjen toteuttaminen

Opiskelijan arviointi

Sopimukset ja ohjeet

Liite 4. Työpaikkaohjaajien koulutusohjelman III teema

Lapin ammattiopisto

Vaihda ympäristöä Haku Ohjeet Poistu

etusivu osio III.html

TYÖPAIKKAOHJAAJIEN KOULUTUSOHJELMA, 2 ov
Kauneudenhoitoala

Alkuan	Ammatillinen koulutus ja työelämäyhteistyö	Opiskelijalähtöinen ohjaaminen	Työssäoppimisen ja näyttöjen toteuttaminen	Opiskelijan arviointi	Sopimukset ja ohjeet
------------------------	--	--	--	---------------------------------------	--------------------------------------

TYÖSSÄOPPIMISEN JA NÄYTTÖJEN TOTEUTTAMINEN

Tavoitteet:

Työpaikkaohjaaja

- perehdyttää opiskelijan työpaikan työtehtäviin, toimintakulttuuriin ja työpaikan sääntöihin
- osaa suunnitella ja ohjata työssäoppimista sopimusten mukaisesti yhdessä oppilaitoksen kanssa
- mahdollistaa ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisen työpaikallaan
- vakiinnuttaa työssäoppimisen osaksi työyhteisönsä toimintaa

Sisältö:

- Työssäoppimisen perehdytyslista
- Työssäoppimisen sopimukset
- Työssäoppimisen tavoitteet ja sisältö
- Työssäoppimisen arviointikriteerit
- Ammattiosaamisen näyttöjen tavoitteet ja sisältö
- Ammattiosaamisen arviointikriteerit

Lähteet:

- [Perehdyttämislomake työssäoppimisen ohjaajalle](#)
- [Kauneudenhoitoalan perustutkinto, opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa, Lapin Ammattiopisto 2010](#)
- [Kauneudenhoitoalan perustutkinnon perusteet, OPH, 2009](#)
- [Lapin Ammattiopiston kauneudenhoitoalan työssäoppimisen ja näyttöjen sopimus pohja](#)

Työtilat

Työpaikkaohjaajien koulutus

- Ammatillinen koulutus ja työelämäyhteistyö
- Opiskelijalähtöinen ohjaaminen
- Työssäoppimisen ja näyttöjen toteuttaminen

Uusi objekti

- etusivu osio III.html
- perehdyttämislomake_ohjaajalle.pdf
- Sopimus.rtf

Opiskelijan arviointi

Sopimukset ja ohjeet

Liite 5. Työpaikkaohjaajien koulutusohjelman IV teema

Lapin ammattiopisto

Vaihda ympäristöä Haku Ohjeet P

Opiskelijan arviointi | etusivu osio IV.html

TYÖPAIKKAOHJAAJIEN KOULUTUSOHJELMA, 2 ov

Kauneudenhoitoala

Alkuun	Ammattillinen koulutus ja työelämäyhteistyö	Opiskelijalähtöinen ohjaaminen	Työssäoppimisen ja näyttöjen toteuttaminen	Opiskelijan arviointi	Sopimukset ja ohjeet
------------------------	---	--	--	---------------------------------------	--------------------------------------

OPISKELIJAN ARVIOINTI

Tavoitteet:

Työpaikkaohjaaja

- tuntee arviointikriteerit
- tukee ja ohjaa opiskelijan oppimista tavoitteiden mukaisesti
- antaa palautteen kannustavasti opiskelijan iän ja kehittymässä olevat valmiudet huomioiden
- kannustaa ja motivoi opiskelijaa eteenpäin opinnoissa ja työelämässä
- osaa arvioida työssäoppimista ja ammattiosaamisen näyttöjä laadukkaasti ja työelämäpainotteisesti

Sisältö:

- Tavoitteellisena ohjaajana toimiminen
- Palautteen antaminen
- Arviointi
- Motivaatio

Lähteet:

- Opetushallituksen ohjeet arvioinnista

Työtilat

Työpaikkaohjaajien koulutus

- Ammattillinen koulutus ja työelämäyhteistyö
- Opiskelijalähtöinen ohjaaminen
- Työssäoppimisen ja näyttöjen toteuttaminen
- Opiskelijan arviointi
- Uusi objekti ✨
- etusivu osio IV.html
- Sopimukset ja ohjeet

Liite 6. Tehtävä 1.- keskustelu

The screenshot shows a Windows Internet Explorer browser window displaying a web application. The address bar shows the URL: <http://optima.lapinkampus.fi/learning/id300/bin/User>. The browser's menu bar includes 'Tiedosto', 'Muokkaa', 'Näytä', 'Suosikit', 'Työkalut', and 'Ohje'. The address bar also contains 'Suosikit', 'Ehdotetut sivustot', 'Ilmainen Hotmail-tili', and 'Web Slice -valikoima'. The browser's status bar shows 'Lapin ammattiopisto'.

The web application interface features a top navigation bar with 'Vaihda ympäristöä', 'Haku', 'Ohjeet', and 'Poistu'. Below this, a breadcrumb trail shows 'Tehtävä 1. - keskustelu'. The main content area is titled 'Ohjeet tai kuvaus' and contains the following text:

Perehdy lähteinä oleviin liitteisiin ammatillisesta koulutuksesta. Tutustu oman alasi ammatillisen koulutuksen tavoitteisiin, sisältöön ja tehtäviin. Lapin Ammattiopiston kauneudenhoitoalan perustutkinnon opetussuunnitelman tutkintokohtaisesta osasta löytyy perustutkinnon sisältö ja ammattiosaamisen näyttöjen kuvaukset. Ammattiosaamisen näyttöjen arviointikriteerit löytyvät Opetushallituksen kauneudenhoitoalan perustutkinnon perusteista.

Pohdi keskustelussa vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

Miksi koulutuksen järjestäjän ja työelämän kannattaa tehdä yhteistyötä?
Miten ammattiosaamisen näytöt vaikuttavat työssäoppimiseen?
Mitkä sisällöt ja tavoitteet olisivat mahdollisia toteuttaa työssäoppimisjaksolla omassa työpaikassasi?
Mitkä ammattiosaamisen näytöissä työssäoppimisessa on helppoa, mikä haastavaa?

Jokainen osallistuu keskusteluun vähintään 3 kommentilla. Yhden kommentin suositeltava pituus on max n. puoli sivua.

> Tehtävä 1. - keskustelu

The left sidebar, titled 'Työtilat', contains a list of items: 'Työpaikkaohjaajan koulutus', 'Ammatillinen koulutus ja työelämäyhteistyö', 'Uusi objekti', 'etusivu osio I.html', 'Tehtävä 1. - keskustelu' (highlighted), 'työturvallisuus.pdf', 'Opiskelijalahtainen ohjaaminen', 'Työssäoppimisen ja näyttöjen toteuttaminen', 'Opiskelijan arviointi', and 'Sopimukset ja ohjeet'.

